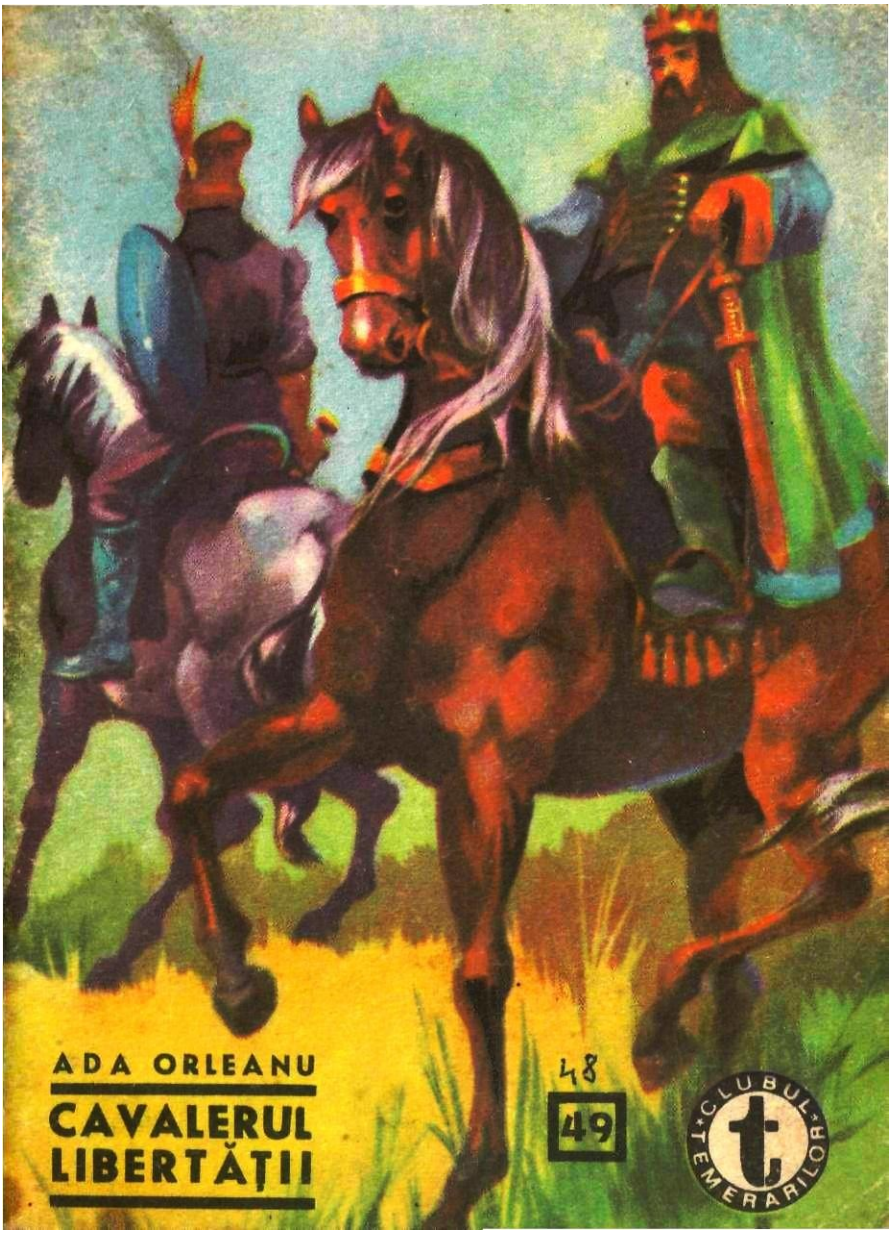

ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂȚII

48

49

CLUBUL TEMERARILOR

ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂŢII

49

Colectia
CLUBUL TEMERARILOR

EDITURA TINERETULUI
1968
Bucureşti

Coperta de DUMITRU IONESCU
Redactor responsabil: GEORGETA PĂSĂRIN
Tehnoredactor: GABRIELA ILIOPOLOS

CAVALERUL LIBERTĂŢII 2

Capitolul VII 4
INELUL LUI NAN UDOBĂ 4

Capitolul VIII 6
UN HRISOV ÎNSEMNAT 6

Capitolul IX 14
TRONUL SĂ MAI AŞTEPTE 14

Capitolul X 21
SCHIMBĂTOR CA VÎNTUL 21

Capitolul XI 25
MARII SENIORI APUSENI 25

Capitolul XII 30
ÎNCRÎNCENAREA A DOUĂ OŞTI FELURITE 30

Capitolul XIII 42
PAMÎNTUL ACESTA NU-I VREA PE HICLENI 42

Capitolul VII
INELUL LUI NAN UDOBĂ

(continuare)

La un ceas după miezul nopţii o umbră se strecură din Casa Slujitorilor, furişîndu-se spre pîlcul pinilor. Coroanele se aplecau spre pămînt îngreunate de zăpada îngheţată. Cerul avea limpezimea cleştarului. De mai multe zile ninsoarea se oprise, iar natura părea încremenită.

Dinspre Casa Domnească zbucni ţipătul străjerilor. Umbra se desprinse iute din dosul pinilor şi pieri către zidul împrejmuitor.

Uşa chiliei se deschise ca la un semn, apoi se închise într-o tăcere deplină. Înăuntru, sub iconostas, ardea o singură luminare. Ferestruica zăbrelită fusese acoperită cu o bucată de postav negru.

— Să aşteptăm şi treacă stăjile! Şi aşază-te, boierule!

Musafirul nu se aşeză, rămase în picioare, neliniştit, nerăbdător.

— A sosit? întrebă, după ce auziră străjile tropăind pe poteca alunecoasă, prefăcută în sloi de gheaţă, spre ieşire.

— Mda! bîţîi bălrînul din cap, fără nici o bucurie.

Celălalt întreba cu ochii

— Nimic scris de la domnie?

— Nimic!

— Nici din gură?

— Ba da: să înapoiez domniei tale darul trimis.

Trupul musafirului păru că se frînge.

— Nu e cu putinţă! şopti pierdut..

Călugărul căută sub căpătîi, de unde scoase o pungă îmbăierată, pe care Udobă o recunoscu. Punga aceea făcuse un drum lung peste munţi.

Se înapoia la stăpîn neatinsă? O luă descumpănit din mîinile monahului. Fălcile i se zbăteau, obrajii tineri îşi pierduseră tot sîngele de sub piele. Îi desfăcea legătura în neştire, cu gîndurile răvăşite, năuc. Cu atît mai mare îi fu mirarea cînd descoperi în adîncul ei o cutie mică, pătrată, din argint. Aruncă punga şi veni către lumina lumînării cu minunăţia

aceea în palmă, nedumerit, tulburat peste măsură. Tremurul fălcilor se potoli, dar zbuciumul sîngelui îi păcănca în urechi ca un torent ce năvăleşte pe neaşteptate într-o vale aproape seacă. Călugărul se trăsese deoparte, ţinînd braţele încrucişate, frămîntat de gînduri grele. Cavalerul deschise cutiuţa. Pe mătasea albă, cu care era căptuşită, se afla un inel. Îl privea fără să priceapă. Nu era al său. Se răsuci spre monah, strigînd:

— Slăvit să fie măritul Domn!

Verzuiul ochilor lui se întunecă. Ridică inelul din temniţa capitonată, îl cercetă însufleţit, din ce în ce mai bucuros. Veriga purta pe zmalţul ei roşu-închis o scriere încîrligată, din aur. Doi lei, cu capetele întoarse unul spre dreapta şi altul spre stînga, susţineau cu cîte o labă piramida trunchiată ce avea în adîncitura sa un cristal mare de diamant negru[1].

— O, cine o să ne dezlege taina scrierii acesteia? strigă, uitînd de orice prevedere.

— Sssst! făcu monahul, apropiindu-se. Ce scriere?

Udobă îi întinse inelul. Abia atunci văzu şi Paisie că altul era inelul şi nu cel trimis prin mijlocirea sa peste munţi.

Scrierea gotică avea să fie descifrată, la cîteva zile numai, de un călugăr de la Sînnicoara: „Doamne ajută!” Prin acest semn, Mircea îi arăta lui Udobă deplina sa încredere şi îi ura izbîndă.

— Ce slobodă mi-e inima!

— O piatră de moară o apăsa şi pe a mea, răsuflă monahul adînc. În ochii săi se aprinseră apoi două flăcărui. Vlad pune la cale ceva împotriva Măriei Sale. Vornicul a rostit numele stolnicului Bratei. Pe al celuilalt boier nu l-am desluşit.

— Cum ai aflat? se repezi Udobă.

Gura monahului se pecetlui. Părea că nu auzise întrebarea.

— Dacă e taină, taină să rămînă! surîse Nan Udobă. Nu uita să-i înştiinţezi pe stareţi. Plecăciunile ce le vor face uzurpatorului, vor scuti mănăstirile de a fi răscolite. Vor putea astfel adăposti în voie pe credincioşii slujitori ai adevăratului Domnitor, prigoniţi de hicleni.

---

[1] Alt inel al lui Nan Udobă, găsit în mormîntul său (7). Descris după ilustraţia publicată de B.M.I. — 1923 — (Iorga, Pârvan).

Capitolul VIII
UN HRISOV ÎNSEMNAT

Un şir de carete se îndrepta spre cetatea Făgăraş, venind dinspre Braşov, însoţit pe laturi de cete transilvănene înarmate, cam la o mie de oşteni, cît un pîlc muntean. În fruntea alaiului călăreau cîţiva viteji de-ai pîrcălabului cetăţii şi de-ai starostelui. La o oarecare depărtare, pe acelaşi drum, o oştire ungurească, nu prea numeroasă — un corp de oaste — venea pe urmele caleştilor.

La poalele muntelui, în lunca Oltului, iarna abia îşi luase tălpăşiţa. Rămînea stăpînă încă multă vreme pe culmi, în zănoage şi în văile prăpăstioase. Abia în vară izbutea puterea soarelui să biruie omătul, presehimbînd înfăţişarea lacurilor. Prefăcută în apă cristalină se rostogolea peste pereţii stîncoşi, să întîlnească pîraiele pierite în crăpături, sau, rămînea să adîncească unda iezărelor albastre din gura largă a căldărilor. Nici o trecătoare nu tăia muntele acesta, ca un zid neted de cetate, de-a curmezişul, nici un drum de căruţe nu-l străbătea de dincolo, încoace, numai cărări înguste, întretăiate în lungul piscurilor, ori coborînd ameţitor povîrnişurile umblate de turmele ciobanilor.

După aproape o lună de şedere în cetatea Braşovului, Mircea se reîntorcea în ducatul său. Pe la mijlocul lui februarie fusese vestit să poftească degrabă la o altă întrevedere însemnată, de prietenul său Ştibor, voievodul Transilvaniei. Apoi, la numai cîteva zile, sosise şi trimisul regelui Ungariei cu o scrisoare către „Strălucitul bărbat, Domnul Mircea, voievodul transalpin...” arătînd că dorea să-l vadă, să se sfătuiască împreună.

Craiul adăuga că bucuria i-ar fi şi mai mare, dacă Domnitorul va veni însoţit de credincioasa doamnă, soţia sa.

Sigismund se oprise la Braşov, întors dintr-o campanie militară întreprinsă împotriva lui Ştefan Muşat, şi aştepta primăvara ca să se întoarcă la Buda.

Întrevederea aceasta se sfîrşise de curînd.

La ospăţul dat în cinstea lui Mircea şi a doamnei sale, le vorbi de această luptă sfîrşită cu bine.

— Uzurpatorul de la Suceava ne-a înlesnit o biruinţă uşoară. Îşi teme tronul. Solii ne-au adus o scrisoare de pace dibaci

ticluită. Se declară prieten, vasal, dar împotriva turcilor nu primeşte să meargă. Povaţa lui Iagelo.

— Polonia e departe, n-o strîmtorează cu nimic Ildîrîmul.

— Aşa e, iar Vladislav, ca să ia o hotărire, trebuie să-i aducă sub ascultare mai întîi pe panii săi. Şleahta[2] e risipită pe întinsul marii Polonii, făcînd ce o taie capul. Nici să n-audă de cruciada pe care domnia mea vrea s-o încropească. Nădejdea ne rămîne la curţile apusene. Soliile noastre au împînzit Europa.

Se opri înveselit de un gînd.

— I-am scris regelui Franţei şi despre domnia ta. Şi lui Filip de Burgundia. Hermann de Cilly e nu numai un nobil viteaz al domniei mele, dar şi un bărbat plin de isteţime. La îndemnul său i-am strecurat regelui Franţei cîteva vorbe ce o să-l pună pe gînduri, cum că Baiazid s-ar fi făcut că va da calului său să mănînce ovăz în catedrala din Roma[3].

Nobilii maghiari făcură haz de gluma regelui. Mircea nu împărtăşi uşurinţa cu care era cîntărită puterea otomană. „Dea Domnul ca zeflemeaua să nu se întoarcă împotriva craiului unguresc”, gîndea, în vreme ce ţinea paharul său cu vin înălţat în cinstea gazdei. Era aşezat în stînga regelui, doamna Mara la dreapta. Aceasta sorbea cu nesaţ vorbele de duh ale rubedeniei sale, neştiutoare despre miezul amar al lucrurilor.

— Hrisovul ce-l vom semna mîine, va fi pentru domnia mea un sprijin însemnat, ţinu să rostească înainte de a goli paharul, apoi se reaşeză. O clipă păru preocupat, îi vorbi Basarabului cu bunăvoinţă.

— Domnia ta mă va însoţi numai de voi merge în fruntea oştirilor; de voi trimite doar pe gladiferul nostru, vei face la fel. Deocamdată am hotărît a pune la îndemîna voastră un corp de oaste ungurească, în frunte cu iubitul nostru Ştefan de Losoncz.

Mircea ii mulţumi, îşi arătă deplina încredere în banul Ştefan — o rubedenie a doamnei Mara — pricepînd că regele îl alesese într-adins.

— Nu ştiu cînd îmi vor îngădui treburile a o face, dar Domnia ta să nu se îndoiască de hotărirea mea: voi coborî munţii să alung unealta lui Iagelo de la Argeş. Vom merge împreună, desigur. Ar fi bine să sfîrşim treaba aceasta înainte de

---

[2] Nobilimea poloneză.

[3] Scrisoarea lui Sigismund către regele Franţei cuprinde aceste cuvinte; vezi şi „Scrisoarea a III-a” de M. Eminescu.

a se strînge cavalerii apuseni la Buda. O, ce greu se mişcă aceşti seniori!

— În vreme ce Ildîrîmul nu stă cu mîinile în sîn. Ce va face oare Veneţia?

— La îndemnul papei a făgăduit o flotă. Sosesc neîncetat arme. Credinciosul nostru Ştibor se va îngriji ca armele să nu-i lipsească nici Domniei tale. Toate atelierele lucrează aici în Transilvania cu ardoare pentru Domnia ta. Pîrgarii oraşelor au tot interesul, drumurile nu mai sînt slobode pentru neguţătorii transilvăneni. Braşovul te-a primit ca pe un slăvit biruitor ce eşti.

— Într-adevăr, Domnia mea nu va uita cinstirea ce mi s-a adus din partea tuturor.

A doua zi, grămăticul Mihail, din partea Domnitorului, împreună cu cancelarul şi palatinul regelui întocmiră hrisovul de înţelegere dintre cei doi, în vederea luptei împotriva vrăjmaşului otoman, ce ameninţa cu cotropirea şi ţările de la nord de Dunăre. Era în 7 martie, o dimineaţă zburlită, vîntoasă, venită după zile calde şl luminoase.

— A cui e baba astăzi? glumi Domnitorul, intrînd însoţit de boierii Baldovin şi Stoean Glin[4] să întocmească scrisorile de încunoştinţare către cancelariile crăieşti, despre însemnatul hrisov iscălit de regele Ungariei şi Domnitorul Ţării Româneşti.

— A lui Muşat şi a lui Iagelor, Măria Ta, îi întoarse gluma gramaticul Mihail.

Făcură haz cu toţii. Domnitorul îi ceru nobilului Mihail să citească hrisovul. Acesta începu domol, poticnindu-se cînd şi cînd la cuvintele latineşti mai greoaie, presărate de părtaşii maghiari, încît mormăiala sa semăna mai degrabă a litanie.

— Treci la fapte, lasă titlurile!

— Atunci s-o luăm de aici... „ajutaţi de sfatul baronilor[5] noştri de ambele părţi...” Să le înşir numele, Măria Ta?

Domnitorul făcu o mişcare, îndemnîndu-l cu mîna. Glasul urma pe acelaşi ton.

...„de prietenie şi într-ajutorare, împotriva puterii otomane”...

Actul cuprindea şi învoiala de care pomenise regele la masă, ceea ce aşeza pe cei doi conducători într-o deplină

---

[4] Hrisoavele Coziei (din).

[5] Traducerea din latină. Redat după D. C. Arion: „Hrisoavele lui M.C.B. 1386—1418”.

egalitate, deşi unul dintre ei, în fapt, nu mai ocupa tronul ţării de cîteva luni.

— Domnia mea e uluită de o atît de mare bunăvoinţă, le împărtăşi cavalerilor săi gîndurile ce-l însufleţeau. L-am judecat oare greşit, ori s-a schimbat o dată cu trecerea năbădăioasei şi necugetatei sale tinereţi? La urma urmei... şi nu-şi sfîrşi gîndul.

— Să ne vedem de treburi, solii aşteaptă să plece.

— Şi noi ar trebui s-o facem cît mai curînd, Mărite Doamne, îndrăzni logofătul Baldovin. Petrecerile se ţin lanţ aici şi inima noastră nu se uşurează, pentru că ne e mintea într-altă parte.

— Nădăjduiesc că după dănţuiala babelor o să poftească zînele, surîse Domnitorul.

Dar vremea rea mai ţinuse aproape o săptămmă şi nici o caretă nu se urnise la drum. Porniseră călare, cu două zile mai înainte, boierii Gal şi Iacov, ducînd vestea sosirii către pîrcălab şi staroste, spre găzduirea oaspeţilor de seamă şi a oştirii banului Ştefan de Losoncz.

✯

Alaiul domnesc fu întîmpinat de departe, dincolo de intrarea în oraş, de mulţimea sătenilor români, saşi şi unguri, veniţi din posade şi ocoale, de pe feudele nobililor. Sunau trîmbiţele, băteau tobele înspre porţi, unde se înşirau tîrgoveţii, breslaşi şi negustori, cu calfele şi slugile lor. Pîrgarii oraşului, în frunte cu starostele, se apropiară de careta Domnitorului, păşind solemn, aşa cum făcuseră şi cei din Braşov, vrînd să-l cinstească după datina străbună munteană. Pîrgaril Febutin şi Martin purtaseră spre el o tavă acoperită cu un ştergar vărgat, pe care se lăfăia mare, crescută, o pîine rumenă, în vrane ce alt pîrgar, Cruş, ţinea pe o tavă mică un blid sculptat, plin de sare.

— Grîul din care e făcută s-a copt în pămînt valah, Măria Ta.

Mircea rupse o bucată. Era caldă, pufoasă, ademenitoare pîinea. Lumina soarelui dogoritor al verilor muntene şi seva gliei străbune se adunaseră în ea. Trase adînc în piept mireasma neasemuită. Revăzu cuhnia domnească de la Argeş, ţăsturile pe vatra încinsă, cuptoarele, şi un dor aprig îl cuprinse după ţinutul copilăriei, după muncelele şi cîmpiiie de la poalele lor, după lunca Dunării, după apele iuţi, cîntătoare, limpezi, ale Argeşului şi Oltului, în strîmtoarea munţilor, după necuprinsul Dobrogei, al mării. Muie bucata de pîine în sare, cu ochii înceţoşaţi, poftind-o pe doamna Mara să facă la fel. Tava fu purtată apoi spre

celelalte carete. Boierii români, nobilii saşi şi maghiari cinstiră şi ei datina aceasta.

Străbătură oraşul, oprindu-se la porţile cetăţii. Se aflau acolo pîrcălabul cu oştenii săi, vornicul domnesc al ducatului Făgăraş şi mulţimea boierilor munteni, refugiaţi peste munţi, al căror număr se îngroşa mereu. Îşi părăseau domeniile ohabnice mai cu seamă boiernaşii, împotriva cărora marii dregători duceau o politică de jeluire, încuviinţată de uzurpator şi dregătorii teritoriali aflaţi în fruntea ţinuturilor sau Judeţelor, credincioşi lui Mircea şi de aceea schimbaţi din slujba lor şi prigoniţi.

Îl înconjurară la coborîrea din caleaşca Nicolae de Ludaş, Alaman, Şerban, Radu lui Stan, Manea, Gherghina, Vîlcu, Drăgan, Vasea, Vladislav, Aga ban, jupan Dragomir de la Segarcea[6] şi alţii, bucuroşi de învoiala făcută cu regele Ungariei la Braşov.

— Ce mai e nou pe aici? S-a scurs cam multă vreme de la plecarea noastră, le vorbi Domnitorul domol.

Soţiile boierilor o înconjurară pe Doamna Mara. Slugile aşteptau pe scară. Printre jupîniţe strălucea Anca, fiica boierului Nicolae de Ludaş, printre slujnice, Licsandra, fata aceea care, ocrotită de Domnitor la cererea călugărului Paisie, ajunsese să fie îndrăgită la Curte de toată familia acestuia. Ostaşul care făcea de strajă la uşă n-o scăpa din ochi şi, spre bucuria lui, nalba aceea albă nu-şi mai pleca tulpina ca bătută de o pală vîntoasă. Boierul Baldovin îl întreba tot mai des pe Bărbat, dacă şi-a ales un naş. Jupan Şerban, capul cetei din care făcea parte acum, un cavaler grozav de isteţ în lupta cu sabia, subţire la trup ca un lăstar de stejar, glumea la fel. Oşteanul nu îndrăznea să-l descoase în acelaşi chip, ghicind de ce boierul acesta frumos adulmeca cu nasul lui uşor vulturesc mireasma trandafirului ce crescuse în grădina boierului Ludaş. Fecioara ocolea sfioasă privirea de boz copt ce stăruia pe păru-i de aramă lustruită, pe pielea-i fragedă ca petalele narcisei!

— Au mai sosit nişte boieri, Măria Ta. Printre ei şi Milcul Dănişor şi stolnicul Bratei.

Auzind pomenit numele celui din urmă, Domnitorul tresări, dar nu spuse nimic.

— De asemenea, mai multe scrisori. Una dintre ele a adus-o

[6] Hrisoavele Coziei; hrisoavele Tismanei.

un călugăr de la Tismana.

— De la credinciosul nostru egumen Nicodim! rosti cu bucurie Mircea. Sfaturile preacucernicului mi-au fost totdeauna de folos. Oboseala drumului ne împiedică a strînge în seara aceasta sfatul. Iubiţii noştri oaspeţi trebuie să fie primiţi cum se cuvine. Unde a plecat banul Losoncz?

— Luminăţia Sa vrea să întîmpine oştirea împreună cu ceilalţi.

—O, în sfîrşit, pîrcălabe, ţările noastre, a Domniei mele şi a craiului Sigismund, se însoţesc întru acelaşi gînd! Dea Domnul să biruim! Unde sînt boierii sosiţi? De ce n-au venit în întîmpinarea noastră?

— Să-i cerceteze mai întîi boierul Baldovin! Milcul şi Bratei sînt răniţi. Unul zice că a fugit de la Cotmeana, celălalt îndrugă verzi şi uscate... I-am lăsat în grija călugărului sosit de la Tismana.

Domnitorul păru nemulţumit.

— Johann, omul de încredere al nobilului sas de la Bratilov, a adus o încărcătură de aramă şi o pungă cu bani; perperi bizantini[7], ducaţi de argint de-ai noştri şi bani de aramă. Trimite vorbă că ceata lui e înarmată cu cămăşi de zale şi armuri veneţiene şi n-aşteaptă decît un semn al Măriei Tale să ţi-o trimită aici, iar de te-ncumeţi să cobori din Transilvania, pe la Jiu, sînt gata să-ţi sară într-ajutor şi mulţi jupani de prin partea locului cu cetele lor; la fel vor face şi obştiile săteşti, tîrgoveţii. Beciurile Vodiţei şi Tismanei păstrează hrană îmbelşugata pentru oştirile noastre, morile Tg. Jiului, Rîmnicului macină grîul şi secara ce vor să ne-o trimită încoace. De la Severin la Argeş — zice Johann — uzurpatorul n-are prea mulţi prieteni. Numai între Dunăre şi muncele n-au bieţii oameni încotro, că sînt între nicovala marilor dregători şi ciocanul Ildîrîmului.

Pîrcălabul îi vorbea în vreme ce suiau scara de piatră spre iatacele domneşti.

— Şi de la Brăila, veşti bune, Măria Ta. O încercare a oastei dregătorilor hicleni de a o supune a fost oprită cu jertfe mari pentru cei ce au vrut s-o lovească. Trimisul a adus şi o încărcătura de peşte. Corăbiile sînt păzite ca ochii din cap, spunea el, şi calfele lucrează de zor la altele. Primejdia e mare pentru ţară dinspre Dîrstor şi Dobrogea, Azapii şi achingii fac

[7] Monede de aur bizantine.

mereu prădăciuni, iar hicleanul închide ochii.

— Pentru că nu vrea şi nici nu poate să-l înfrunte pe Baiazid! se mînie Domnitorul.

În faţa iatacului său se opriră.

— Trimite-mi pe călugăr, pîrcălabe! Nu ţi-a pomenit nimic de ajutorul cerut egumenului Nicodim în scrisoarea noastră din ianuarie?

— Nimic, Măria Ta.

Chipul prelung păru nedumerit.

Monahul pătrunse în iatac sfios, încovoiat, cu ochii plecaţi, mormăind cuvinte de binecuvîntare.

— Greu drumul pînă la noi, preacucernice!

— Greu, mărite Domn, greu, dar l-am biruit.

— Ce veşti de la Tismana?

— Bune..., bune. La noi nu s-au pripăşit hicleni. Domnitorul luă sulul din mîna sa, dar îl văzu ferfeniţat, murdar.

— Dar ce s-a întîmplat? Te-a plouat, ţi-a căzut în apă? Nu se mai desluşeşte nimic, o vorbă ici-colo...

Spinarea celuilalt se încovoie şi mai mult, mîinile se frămîntau ascunse în sutană.

— Tîlharii, Măria Ta. După ce m-au prădat, m-au aruncat în vadul Jiului. Cît pe aci să-mi pierd viaţa. Am mas ud leoarcă la casa unui pădurar, bucuros că nu mi-au înşfăcat scrisoarea. Gîndul îmi era numai la ea, s-o zvînt. M-au prins frigurile rele, am zăcut...

— Degeaba ţi-a fost truda! Degeaba şi suferinţa! rosti Mircea dezamăgit, după o lungă tăcere, cercetînd cu luare-aminte sulul. Pe neaşteptate se ridică, făcu un semn să-l lase singur. După ce-l văzu plecat pe călugăr se preumblă o vreme îngîndurat, din nou apropie scrisoarea de lumina lumînărilor din polioaradru, apoi chemă la el pe postelnic

— Aş avea nevoie de medicul sas. Găseşte-mi-l degrabă şi trimite-l la mine cu logofătul.

Postelnicul fugi tulburat, crezînd că însăşi Măria Sa avea nevoie de îngrijirile neamţului. Nu trecu mult şi pătrunse în iatac boierul Baldovin. Îl găsi pe domnitor citind ştirile sosite din ţară. Pe unul dintre degetele sale lungi străluci un inel cu piatră mare, rotundă, veche. Dregătorul se întrebă a nu ştiu cîta oară unde-l mai văzuse, căci îl mai văzuse undeva — era sigur de acest lucru. Nu avu vreme să-şi scormonească mintea. Voievodul lăsă

scrisorile şi înălţă privirea spre el,

— Stolnicul Bratei să fie supravegheat!

Logofătul păru mirat.

— Călugărul de la Tismana de asemenea!

Aşteptă lămuriri, dar nu veniră.

— Măria Ta, am a-ţi da o veste...

Ochii negri se strînseră uşor, expresia feţei lungi, slabe, se înăspri.

— Nan Udobă, comisul uzurpatorilor, e acum vistier...

Îngrijorarea pieri deodată de pe chipul domnitorului.

— Urcă tot mai sus hicleanul!

— Lasă-l să urce! se mulţumi să rostească Mircea, chiar vesel de vestea rostită.

Ciudăţenia aceasta îl frămînta pe logofăt de mai multă vreme şi avea să-l frămînte din ce în ce mai mult, ca şi pe ceilalţi boieri din slujba domnitorului.

Capitolul IX
TRONUL SĂ MAI AŞTEPTE

Oştile părăsiră oraşul Făgăraş la sfîrşitul lunii mai. Le însoţi o bucată de drum norodul, strigînd urale de izbîndă către cavaleri şi oşteni. Porneau spre o ţară îndepărtată, pe un drum ocolit, la porunca Domnitorului Mircea şi a celor doi prieteni ai săi, voievodul Transilvaniei şi banul Ştefan de Losoncz, vasalul regelui Sigismund, să o scape de sub stăpînirea osmanlîilor. Cel dintîi îi puse la îndemînă oştiri, al doilea îl însoţea cu mai mulţi nobili maghiari. Ţelul voievodului muntean nu fusese împărtăşit cu încîntare de Sigismund, care ar fi vrut mai degrabă o încercare nouă de a doborî de pe tronul Ţării Româneşti pe uzurpatorul potrivnic lui, unealtă a turcului. La începutul lunii, la porunca sa, nobilul Losoncz se avîntase dincolo de munţi să aducă la îndeplinire aceasta dorinţă a stăpînului său, dar urmarea se văzuse. Într-o scrisoare, o recunoştea drept umilitoare şi primejdioasă însuşi cel vinovat de pripeala aceasta: „Vlahia e pierdută pentru noi, Dunărea căzută în mîna duşmanului...". Cu drept cuvînt „Terra Transalpina, cum o numea el, nu numai că nu fusese slobozită, dar pe deasupra turcii, chemaţi de Vlad, puseseră mîna pe Turnu, zis Nicopolul-Mic. În cetate aşezase oşteni de-ai lor, iar mai apoi Baiazid, încurajat de nesocotinţa şi neputinţa lui Vlad, înşfăcase Dobrogea şi Dîrstorul, pretinzînd că le apără de lăcomia coroanei ungureşti.

Pregătirile de plecare se încheiaseră cu un praznic mare. Duminica trecu ca o clipă în sala de ospeţie a cetăţii. Vinul vechi, din ţinutul Bălgradului, mare cetate a Transilvaniei, ce în vechime Apullum se chema, şi bucatele îmbelşugate, gătite de cuhnia domnească, sporiseră veselia. Domnitorul, cavalerii se prefăceau a nu vedea îngrijorarea de pe chipurile soţiilor, iubitelor, rubedeniilor. Anca de Ludaş lăsă sfiala la o parte şi, într-ascuns, mîna ei catifelată o căuta pe a jupanului Şerban, să-i dăruiască talismanul ce avea să-l ferească de iataganul spahiilor. Cu un oftat i-o prinse şi o frămîntă năuc, pînă ce fata începu să geamă din pricina strîngerii. Ochii lui adînci îşi cercau iertare umezi, şi fecioarei îi păru a se oglindi în heleşteul fără fund din curtea părintească, printre frunzele nuferilor. Doamna Ţării Româneşti împărţi la sfîrşitul ospăţului, împreună cu domniţele şi jupîniţele, lucruri cusute de mîinile lor cavalerilor

maghiari, saşi şi munteni. Nici oştenii n-au fost uitaţi. Slujnicele purtară spre cete şi pîlcuri coşuri încărcate cu hrană de drum, aduse din beciurile boltite şi răcoroase ale cetăţii. Licsandra îi întinse lui Bărbat o năframă cusută cu rîuri de lămîiţă. „Să n-o pierzi!" îi şopti iute. „Şi să te-ntorci cu bine!" Încurajat de vorbele ei, de lumina slabă a faclelor, oşteanul se repezi şi o sărută pe tîmplă, ceea ce o ruşină într-atît, că fugi fără să se mai uite în urmă. Ascunsă într-un ungher, se aşternu pe plîns, nici ea nu ştia de ce.

✯

Poienile ducatului înfloriseră aromitor. Oştirile străbăteau olatul de la poalele Făgăraşului, îndreptîndu-se spre cel al Bîrsei. Tălăngi răsunau tot mai îndepărtate în înserarea ce se lăsa, arătînd că turmele şi cirezile se trăgeau spre ţarcuri şi ocoale. Pe ogoare se vălurea meiul şi secara, iar pe locurile apropiate de albia Oltului, trifoiul şi dughia, inul şi cînepa.

După ce hodiniră la Braşov şi se întăriră cu oştirea de lefegii strînsă şi tocmită de voievodul Ştibor, pe care o luă în primire Milcul Voicu Dănişor, Domnitorul dete poruncă de trecere a munţilor. Smuls din ghearele pretinsului călugăr şi ale stolnicului Bratei, acest boier se întremase iute sub îngrijirile medicului domnesc. Bănuiala înfiripată în mintea Domnitorului, de cînd i se înfăţişase în iatac acel monah, o întăriseră veştile primite de peste munţi. Licoarea ce i-o strecurase bolnavului, pretinzînd că o să-l întărească, nu era decît o fiertură de buruieni adormitoare, vătămătoare pentru minte — cum îl înştiinţase în taină medicul sas. Cele petrecute n-ar fi fost date la iveală cu totul, dacă Micul, la povaţa sasului, nu s-ar fi prefăcut mai departe istovit. Crezînd că-i făcuseră cu adevărat de petrecanie, cei doi se sfătuiau fără sfială, de faţă cu el.

— Uzurpatorul se perpeleşte ca pe jeratic, Măria Ta, neştiind cum să purceadă la aflarea sorocului de năvală a oştirii transilvănene a Măriei Tale asupra sa, îi dezvăluise Dănişor uimit.

Prinşi, legaţi, aruncaţi în temniţa, îşi recunoscură vina, cerură îndurare pentru viaţa lor, împroşcîndu-l pe uneltitorul Vlad cu blesteme. La puţină vreme, poposi în cetate adevăratul călugăr, cel trimis de egumenul Nicodim, şi lucrurile se lămuriră pe deplin. Stolnicul Bratei se însoţise de la bun început cu presupusul monah — tot o unealtă boierească a dregătorilor lui

Vlad — să-l prade de scrisoarea şi argintii sortiţi Domnitorului Mircea. La hanul unde trăseseră toţi trei, nu izbutiseră. Plecaţi pe urmele sale, îndepliniseră ticăloasa faptă într-o pădurice, apoi se despărţiseră, apucînd pe căi diferite, lăsîndu-l pe bietul schimnic dezbrăcat, legat de un copac, să pună în seama a cine ştie ce tîlhari prădăciunea. Obosit şi înfometat, stolnicul căuta o casă de român. Nu numai că n-o găsise, dar se pomeni pe neaşteptate cu o săgeată în picior. Fusese jefuit, la rîndu-i, de hainele sale scumpe şi de punga cu arginţi. Tîlharii, de astă dată unii adevăraţi, îl părăsiseră însîngerat, doborît la pămînt. Aşa-l găsise Danişor, care se strecura furiş către cărările munţilor. Milos, încrezător, îl purtase în cîrcă pînă la sălaş, cerînd găzduire în casa unui dulgher. Nu se urnise de la căpătîiul lui pînă nu-i văzuse tăietura spre vindecare. Se pregătea de drum, să se pună în slujba Domnitorului Mircea cît mal degrabă.

— O să vin şi eu îndată ce m-oi întrema, gemuse Bratei, prefăcîndu-se slăbit, dar nici n-apucase celălalt să iasă bine pe uşă, că sărise din pat, cu arcul şi tolba cu săgeţi ale dulgherului, pornind pe urmele sale. Îl ajunsese pe Dănişor la un pîrîu. Dintr-un stufăriş slobozise spre el una după alta cîtova săgeţi. Gîfîia, se îneca de atîta alergătură, dar truda nu-i fusese degeaba. Dănişor era mort. Căzut cu faţa în jos în apă! Unda puiului se înroşise. După isprava-i spurcată, pierise fără urmă.

✯

Cîţiva viteji porneau să cerceteze dinainte drumul — îndrumaţi de tînărul boier Şerban — purtînd trîmbiţe şi tobe cu care se da semnalul de primejdie. Grosul oştirii venea pe urmele acesteia. Străbăteau locuri povîrnite, înguste. Muntele mai păstra zăpada groasă pe creste şi în unghiurile dintre culmi. Călărimea, deşi împărţită în trei pîlcuri — ai dregătorilor munteni în frunte, în mijloc husarii, urmaţi de curtenii mai vîrstnici — se strecurau greu pe cărările întortocheate, înşiruită pe cai falnici, dar neînvăţaţi cu pragurile stîncoase, ducînd pe spate povara seniorilor împtătoşaţi de război, cu cămăşi din fir de fier, armuri apăsătoare, coifuri metalice, genunchiere şi apărători la încheietura mîinilor şi la glezna picioarelor, sabia la şold şi lancea în teaca şeilor. Pedestrimea, înarmată cu suliţe, arcuri şi tolbe cu săgeţi, avînd atîrnate de umăr scuturile de apărare — din lemn acoperit cu piele, ca cele tătăreşti — se aşeza degrabă în ascunzători de steiuri, pînă ce sosea porunca de înaintare.

Urcuşul se sfîrşi. Înainte de a coborî, oştile se hodiniră, alcătuind pe plai tabăra în care maseră cîteva zile. Domnitorul, însoţit de dregători de-ai săi şi străini, cercetară stricăciunile, împărţiră porunci cum să fie orînduită din nou oştirea. Caii vătămaţi aveau să fie întorşi la Braşov împreună cu oştenii îmbolnăviţi.

La poalele munţilor întîlniră o turmă de oi. Ciobanul nu se zărea nicăieri. Cîţiva voinici plecară să-l caute. Îl găsiră ascuns împreună cu doi feciori ai săi, oameni zdraveni, spătoşi, în desişul pădutii. Aduşi în faţa Domnitorului, aşteptau întunecaţi, cu fălcile încleştate, hotărîrea acestuia. Jupan Manea izbuti să-i smulgă celui bătrîn cîteva vorbe. Îi gonise de lîngă turmă şi zăvozi de teama oştirii străine.

— De lupi şi de tîlhari să vă înfricoşaţi, oameni buni, nu de oştenii Măriei Sale, le strigă boierul.

— Hei, bietul! oftă moşul cu obidă, bîţîind din cap cu neîncredere. De mult s-o fi prăpădit fiul lui Radu Negru-Vodă!

Domnitorul surîse.

— Cine ţi-a dat, păstorule, vestea aceasta?

— Apăi nimeni, mintea mea socoate aşa, că de trăia cum să-l lase inima să pribegească la străini şi de ţară să n-aibă habar? S-aleasă paragina de moştenirea Basarabilor! La Curte, huzur boieresc, la Turnu, pe Dunărea noastră Ildîrîmul, în Ţara lui Dobrotici şi la Dîrstor numai osmanlîi, de nu mai încăpem nici noi bacii cu turmele de ei.

— Într-acolo se-ndreaptă Măria Sa, şi slobode vor fi iarăşi olaturile de la marea cea mare! vorbi Călin din Scareiul Făgăraşului, frate cu egumenul Stanciul, nobili amîndoi de-ai Basarabului. Te pleacă, netrebnice moşneag, în faţa Măriei Sale, şi cere-i iertare de vorbele necredincioase ce ţi-au ieşit din gură!

Ciobanul, îmbrîncit, căzu la picioarele lui Mircea. Fiii se lăsară singuri la părnînt, luminaţi dintr-o dată la faţă. Domnitorul se aplecă să-l ridice pe bătrîn, mustrîndu-l pe cavalerul pripit în judecată.

— Domnia mea altcum socoate! Sînt cuvinte grăite întru adevăr! Te du la treburile tale, păstorule, şi de va întreba cineva dacă văzut-ai o oştire numeroasă să zoci că nu, dar în inimă să rîzi, pentru că mîinile Domnitorului Mircea te aridicară şi tot Domnia mea va aduce din nou slobozenia ce o avură aceste pămînturi, direptatea şi pacea!

Abia atunci crezu moşneagul şi sughiţă a plîns.

— Ţi-i dau pe amîndoi feciorii, Mărite Doamne! Călăuze mai bune n-ai să găseşti, de n-or fi buni oşteni, că de mici îi port după mine spre toate olaturile. Ţara lui Dobrotici o ştiu ca liniile din palmă. De vreţi s-ajungeţi la Brăila, s-o ţineţi pe apa Teleajenului, spre vadul Buzăului. Înspre Cîmpulung de apucaţi, să ocoliţi drumul cel mare, că-ntr-acolo mergea, pesemne, o oştire a Vladului. Întîlnirăm acum două nopţi nişte ortaci ascunşi cu rămăşiţa turmei nespîrcuită de împlătoşaţi. Numai sudalme şi tînguiri ţîşneau din gura sărmanilor? De aia-nţepenirăm şi noi în tufe, că ziceam c-or fi tot hiclenii şi ne-ar tăia şi firul vieţii.

După ce opri pe unul dintre feciori, Domnitorul ţinu sfat de război împreună cu dvorenii[8], să hotărască ce au de făcut.

— Dacă am merge pe urmele oştirii, zic şi eu ca domniile voastre, că apucată din spate am nimici-o, dar cugetul nu mă lasă să sfîrtecăm viteji de-ai ţării cu nemiluita, pentru o mînă de boieri spurcaţi.

— De nu, să aflăm măcar încotro se îndreaptă, ce are de gînd să săvîrşească.

— Ţelul Domniei mele nu s-a schimbat, de aceea ne vom urma calea. Nădăjduiesc că dregătorii uzurpatorului n-o să cucerească Transilvania, glumi Mircea. Tronul să mai aştepte, slobozenia ţării înainte de toate! Unde sînt muntenii, şi nu poftim noi, avem vreme pentru asta, încheie el sfatul, dînd apoi poruncă de urnire înspre Teleajen.

La Brăila, Domnitorul hotărî popas lung, după ce ascultă sfatul pîncălabului. Oştirea fusese întîmpinată de garnizoana munteană cu chiuituri. Apoi se apucară de rînduit mulţimea corăbiilor. Solii cetăţii se împrăştiară spre dregătorii olaturilor dobrogene, ducîndu-le cuvînt de taină, ocolind posturile otomane. Chefaliile îi rămăseseră credincioase lui Mircea, fără să arate pe faţă acest lucru, de teama iataganelor. Dobrogea cunoscuse cruzimea sălbatecă a achingiilor şi azapilor celor dintîi sultani, suferea acum nu numai prădăciunile, dar chiar stăpînirea păgînului. Fusese cucerită şi eliberată în mai multe rînduri de Basarabi. Cu doi ani în urmă Dîrstorul căzuse prin înfometare. Populaţia din cetate se predase învingătorului după ce făgăduise că le dăruia la toţi viaţa, dar biata adunătură fusese spintecată numaidecît, fără să scape un copil ori vreo

[8] Curteni în costume ostăşeşti.

femeie. În anul următor urgiei acesteia, Mircea descotropise nu numai Dîrstorul, dar şi întreaga Dobroge, dînd prinşii în mîna chefaliilor.

O parte din oştire coborî spre Dîrstor, în corăbii, pe Dunăre, în vreme ce restul, cu toată călărimea, se strecura într-acolo pe uscat, ocolind smîrcurile.

Corăbiile se opriră într-un anume loc, nu prea departe de cetate, să aştepte restul oştirii. Dinlăuntrul Dobrogei se mişcau spre acelaşi punct căpeteniile chefaliilor, cu pîlcurile şi cetele lor, ascunse prin stufărişuri, înaintînd doar noaptea. Cetatea trebuia cuprinsă prin surprindere. Numărul ostaşilor turci din garnizoană, copleşit de al muntenilor, făcea cu neputinţă păstrarea Dîrstorului, dar ienicerii şi spahii le puteau veni într-ajutor, şi Domnitorul urmărea să-l recucerească fără pierderi mari de oameni. Porunca merse şi către căpeteniile dobrogene, să nu hărţuiască nicăieri posturile de pe întinsul cîmpiei ori de la marginea Deliormanului. Dîrstorul luat, Ţara lui Dobrotici era ca şi slobozită.

Atacul fu dat noaptea, atît dinspre uscat cît şi de pe corăbii. Garnizoana se pomeni lovită de bolovani, asediată de scări, ţintită de săgeţi, orbită de şomoioage aprinse, străpunsă de lănci, suliţe, spintecată de săbii.

În zori, prinşii fură mînaţi pe Dunăre, trupurile ucişilor azvîrlite în undele adînci, care le purtară spre mare. În cetate se orînduiră toate ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, străjile muntene împărţindu-se pentru veghe, noul pîrcălab, boierul Manea, alegîndu-şi oştenii pentru garniazoană, din rîndul dîrstorenilor şi al celorlalte căpetenii dobrogene.

Cînd aflară numele cuceritorului, osmanlîii goniră către paşalîcurile de la miazăzi. Oştirea lui Mircea le împuţina numărul prin hărţuială, îi urmări, pătrunzînd adînc în olaturile stăpînite de Baiazid, ce fuseseră odinioară ale ţaratului bulgar.

Petrecu vremea în Dobrogea pînă către mijlocul lunii iunie, întărind posturile chefaliilor, învăţînd oastea acestora cum să lupte cu păgînul.

— Să nu vă stoarcă vlaga făloşenia acestei biruinţe! Baiazid are oşti bune. Ienicerii şi spahiii lui se mişcă uşor, lovesc iute, diavoleşte. Nu mai risipiţi ducaţii pe armuri veneţiene! Domnia mea are de gînd să facă la fel. Călărimea noastră se răsuceşte greu în ele, caii ostenesc repede. Să luăm aminte ce are bun

duşmanul, pentru că izbînda va fi de partea oastei celei mai iuţi şi mai iscusite, nu de partea celei mai numeroase.

Ajunsă din nou la Braşov, oştirea fu întîmpinată cu flori, sărbătorită. Biruitorii aflară însă o veste uluitoare. În lipsa lor, o oaste regală, pironită la Posada, fusese lovită pe neaşteptate de dregătorii uzurpatorului muntean şi zdrobită, lucru ce-l făcea pe Sigismund de Luxemburg să turbe, să se jure cu va coborî munţii, şi din pulberea lăsată în urmă-i nu se vor ridica mulţi boieri valahi. Dar nobilii transilvăneni şi maghiari ştiau că după ce îi va trece furia, va uita şi de jurăminte, lăsîndu-se îmbătat de cine ştie care alt vis de mărire, lucru ce se întîmplă, cînd primi scrisori cu veşti bune de la regele Franţei şi de la numeroşii duci germani care doreau să ia parte la cruciada sa.

— Măria Ta, ştiu acum cine se afla printre dregătorii din oastea lui Vlad, îi vorbi la cîteva zile logofătul Baldovin lui Mircea.

Domnitorul privea prin fereastra înaltă a iatacului interiorul curţii, luminat la ceasul acela de un soare arzător. Nu se întoarse, nici nu întrebă cine.

— Nan Udobă a izbit şi el garnizoana maghiară de la Posada!

Trupul Domnitorului îşi pierdu arcuirea, înţepenind. Dar numai pentru o clipă. Se răsuci de la fereastră şi străbătu cu paşi domoli încăperea, căzut pe gînduri.

— Acest lucru să rămînă o taină între noi, boierule, rosti încet.

Mîna dreaptă învîrtea uşor inelul cu piatră mare, rotundă.

— Mai cu seamă, să nu ajungă această ştire la urechea regelui.

Logofătul plecă înciudat pe el însuşi că nu izbutea să prindă nici acum firul purtării neînţelese a Basarabului.

Prin iulie, însă, Sigismund îşi reaminti de ruşinea de la Posada şi, socotind că erau prea de tot două înfrîngeri suferite de la valahi în acelaşi loc, fără să-l înştiinţeze pe Mircea, cu care încheiase învoială în acest scop, străbătu munţii să-l pedepsească pe cutezătorul Vlad. Înfrîntă în locuri prielnice lui Sigismund — fiind luată şi pe nepregătite — oştirea dregătorilor munteni se retrase către cetăţi, lăsîndu-i regelui cale liberă spre Dunăre. Sfătuitorul acestora, Nan Udobă, gîndea că nu i-ar strica ţării dacă osmanlîii ar fi alungaţi de acolo, avînd grijă să nu

rămînă nici ungurii prea mult. Într-adevăr, regele coborî nestingherit spre Turnu. Ar fi fost un punct de sprijin pe marele fluviu pentru cruciaţi. Îmbătat de izbînda avută şi pornind în iureş necugetat, săvîrşi ceea ce, punînd la cale cu strategia-i ştiută, n-ar fi înfăptuit: cuceri Nicopolul-Mic. După ce aşează acolo o garnizoană ungurească, se pregăti să lovească însuşi Nicopolul-Mare, de pe malul vecin, dar nobilul Cilly, văzînd în ce stare se afla cetatea cucerită — care dacă ar fi rămas în ruină primejduia vieţile castelanilor şi oştenilor dintr-însa — îndrăzni să-i atragă luarea-aminte şi să-l sfătuiască să aştepte mai întîi să fie dreasă şi întărită. După înnoirea cetăţii, îşi schimbă gîndul. Dorea acum să-l reîntîlnească pe uzurpator. Făcu cale întoarsă spre inima Ţării Româneşti, dar prevenind acest atac, dregătorii, orînduiţi cu oastea deasupra unor văi înguste şi prăpăstioase, zdrobiră şi de astă dată pe a regelui.

— Greşelile lui Sigismund mă pun pe gînduri, îi scrise voievodul Ştibor lui Mircea. S-a dus nu spre folosul nostru, al Domniei tale mai cu seamă, ci mai degrabă pentru al lui Vlad. L-a întărit, cum s-ar spune, în scaunul lui!

La mîhnirea aceasta, arătată de prietenul său, Mircea răspunse cu vorbe de încurajare:

— Cîtă vreme Turnu va rămîne în mîinile garnizoanei aşezată de el acolo, Domnia mea nu poate decît să se bucure. Lupta noastră o ducem împotriva otomanilor şi numai a otomanilor! Ce n-a priceput Iagelo, pare a înţelege regele Ungariei şi mai mult nu doresc.

— Hm! făcu Ştibor pe gînduri, după ce citi aceste rînduri. Mi-e teamă că se pripeşte, nimic nu alcătuieşte cu temei.

Capitolul X
SCHIMBĂTOR CA VÎNTUL

După cîteva zile de ploaie măruntă, ceţoasă, ce încleia inimile, trupurile, pisăloaga curgere se preschimbă în zloată.

Fulgi mari se aninau în spinarea gîrbovă a copacilor desfrunziţi, rostogolindu-se apoi apoşi pe coaja neagră, ca nişte lacrimi. Ochiurile bălţilor clipeau mioape. Suflul vîntului zvîntă stejărişul, care se înfăşură curînd în mantie albă. Pămîntul se încreţi, se întări, apa prinse pojghiţă şi încăpăţînata năvală, ciuruită de sus, se strînse într-un strat de o palmă. Străjile presărau paşii lor de veghe de-a lungul zidurilor. Cînd se întorceau din rond nu-i mai aflau. Cărarea, descotropită către drum, pierea şi ea, calea spre cetatea tăcută părînd pierdută.

La al doilea rond, descoperiră nişte călcaturi de uriaş, dar omul nu se zărea nicăieri. Nu-l găsiră nici la poartă, unde-l căutară cu feştile. Ortacii de acolo deteră din umeri nedumeriţi: nu poposise nimeni. „Ei drăcie!” înconjurară zidurile, luminînd netezimea lor pînă spre creste. Auziră chemarea străjilor dinlăuntru. Se buluceau înspre locul acela oşteni cu pasul iute, azvîrlind vorbe învălmăşite şi parcă icnite de luptă. „Hei, ce se-ntîmplă acolo?” Nici un răspuns. Fugiră spre poartă. Lucrurile se lămuriră, văzînd o namilă prăvălită, cu mîinile legate. Pătrunsese în cetate într-ascuns, biruind înălţimea zidului cu ajutorul unei frînghii. Namila încolţită — un om bărbos, cu o căciulă ţuguiată cît o claie de fîn — nu zicea două, ca şi cum ar fi fost mut. De sub zeghea desfăcută, atîrna o bucată de cojoc sfîşiat. Dînd peste jungherul ce-l purta la şold, straja fluieră uimită:

— Putea să spintece pe careva!

— O iscoadă de-a hiclenilor.

Îl puseră pe picioare ca pe un copac doborît, îmbrîncindu-l spre post. Omul se încovoia sub lovituri, fără un geamăt. Dat în primirea căpeteniei străjilor, fu aruncat într-unul din beciuri pentru a fi cercetat în zori de pîrcălabul cetăţii.

Din toamnă, cînd tot într-o noapte răsăriseră la poarta cetăţii nişte boieri fugiţi de la curtea din Argeş, străjile nu mai fuseseră tulburate în îndeletnicirea lor. Din porunca boierului Baldovin, fugarii nu mai erau opriţi la Făgăraş, ci trimişi la Braşov voievodului Ştibor să-i ţină sub supraveghere. Tot acolo

se aflau închişi şi stolnicul Bratei şi boierul Subaş — cel pitulat într-o sutană de călugăr — veniţi să afle gîndurile voievodului Mircea şi, dacă aveau prilej, să-i ridice chiar viaţa. Nici o încrîncenare de oştiri nu mai avusese loc. Trecuse toamna, iarna se sfîrşea şi ea. Vremea aceasta, Domnitorul o petrecuse împreună cu familia şi curtenii la Făgăraş, aşteptînd primăvara unor bune prilejuri, schimbînd scrisori cu Sigismund şi cu Ştibor, care pregăteau cruciada, îmboldindu-i tot mai stăruitor pe seniorii apuseni să se înfăţişeze la Buda. Baiazid se retrăsese şi el peste strîmtoarea mării, în Asia-Mică. Înainte de a părăsi Europa cea bîntuită de crivăţul iernii, întări paşalîcurile, trimise scrisori de prietenie lui Iagelo şi ducelui Vitold, lui Ştefan Muşat. Vasalii din Balcani răsuflară uşuraţi după plecarea lui, dar aflară din gura iscoadelor greceşti că Ildîrîmul nu sta cu mîinile în sîn, ştiind ce i se pregătea din apus, ci încropea oşti noi, făurea arme, instruia pentru luptă oştenii. Se temea să nu se unească pînă la urmă toţi cîinii de ghiauri împotriva sa. Că umblau doar zvonuri, ori că răul scormonea într-adevăr inimile lor ticăloase, el trebuia să preîntîmpine primejdia. Iscoadele sale îi aduceau veşti tot mai neplăcute. Bizanţul avea de gînd să i se mişte în spate; de pe mare, puternica flotă a Veneţiei putea vărsa oştiri însemnate; Dunărea, de asemenea, înlesnea duşmanilor aducerea de luptători pe corăbii, ca să-i deşarte în preajma cetăţilor turceşti de pe malul drept; ţarii bulgari, cnejii sîrbi, vasalii săi îi erau cu adevărat credincioşi? În prietenia Ţării Româneşti nu se putea bizui, cîtă vreme Mirca era viu şi avea la îndemînă cavaleri destoinici şi oştiri aliate.

Pe omul prins, dat în stăpînirea pîrcălabului, nu-l mai văzu nimeni. Temnicerul nu-l primise în beciurile cetăţii, la Braşov nu fusese pornit, judecată nu se ţinuse asupra făptaşului. Întrebat de boieri, pîrcălabul îşi pecetluise gura. De altfel, multe n-ar fi ştiut să le spună. Doar că Domnitorul se arătase nespus de bucuros după ce vorbise în taina cu omul.

Abia în vară se ivi din mădularele de piatră ale cetăţii, în straie ostăşeşti, rînjind cu gura lui mare, călcînd legănat, ca un urs, însoţit de un oştean din toiul[9] boierului Baldovin, un muntean gureş şi sprinţar ca un brabete, pe nume Bărbat. Altădată îl văzură schimbînd vorbe cu Licsandra, dînd din capul

[9] „toi” sau „temei” — corpul principal dintr-o oaste. În cumană=tovărăşie.

lui mare — ca de bour moldovenesc — domol, a mirare. Voievodul Ştibor sosi pe neaşteptate la Făgăraş. Cetatea rămase luminată pînă tîrziu după miezul nopţii în aripa care adăpostea locuinţa domnească. Vorbe de taină se schimbau acolo, pline de amărăciune.

— Ocara aceasta îmi pare ticluită. Nu e eu putinţă! Pizmaş să fie? Mă străduiesc să-i ghicesc plămada. Măria Ta a fost mereu biruitor, el nu... Să şi-l ia pavăză pe Vlad, pe slăbănogul acela?

— Cred că nu pe el îl vrea cu adevărat, ci oastea Ţării Româneşti, rosti Mircea.

— Oastea fără iscusinţa Măriei Tale e ca un trunchi fără cap. Nestăpînit şi schimbător îl ştiam, dar nu şi iatr-atît de necugetat. Vorbele ce zici că i le-a întors uzurpatorul prin solii trimişi, trebuie că-l ard ca jeratecul. Hm! Mereu Iagelo biruitor! Doar un semn face şi are vasali cu nemiluita! Stă liniştit pe tronul lui, nu-i pasă de Europa şi pune beţe în roate, cînd firesc ar fi să meargă cu noi.

Ştibor rămase în jilţul lui ca împovărat. Deodată înălţă capul şi îl privi pe prietenul său iscoditor.

— Da, să nu fie cu adevărat o ticluială, Măria Ta să-şi piardă încrederea, să nu mai ia parte la luptă...

— Domnia mea ar dori din inimă să fie aşa, dar prea cucernicul Paisie n-a grăit decît adevărul prin gura omului ce mi l-a trimis! E tăinuitorul ascunzătorilor noastre de la Curtea Domnească din Argeş, şi dintr-un loc anume a putut auzi tot ce s-a rostit în acel Sfat. Solii regelui cerşeau cu adevărat prietenia lui Vlad şi a dregătorilor.

— Îmbăierată mi-e inima! gemu Ştibor.

— Făţărnicia lui are două feţe, ca monedele, grăi Mircea, ridicîndu-se. Se îndreptă spre un sipet, de unde se întoarse în mînă cu o scrisoare. I-o întinse celuilalt.

— De la Sigismund? se miră Ştibor.

— Umblă după doi iepuri. Am primit-o acum două săptămîni.

— De obicei cînd umbli după doi... Ce are de gînd Măria Ta?

— Să-mi unesc oştirea cu a Domniei tale. Cît despre cea de peste munţi... te rog să crezi că bucuria mi-a fost mai mare decît întristarea! Am acolo slujitori credincioşi... Celălalt nu pricepu ce vroia să spună.

— La Buda mergem?

— N-ar avea rost s-o apucăm către apus, cînd apusul trebuie să vină spre răsărit.

— Grăieşti cu înţelepciune. Să ne vedem de treburile ostăşeşti pînă se vor aduna, pînă se vor urni cavalerii. N-ar fi rău, însă, să cunoaştem cu cine ne vom însoţi.

Privirea Domnitorului scormoni în a lui Ştibor.

— Doi boieri să dea Măria Ta, tot doi şi eu. Vor cutreiera tabăra seniorilor adunaţi la Buda, dar şi oştile strînse la Timişoara.

Mircea îi surîse cu prietenie, dînd din cap că primeşte.

Peste cîteva zile, jupan Şerban îşi luă rămas bun de la Anca de Ludaş, pornind spre Buda. Îl însoţeau doi nobili transilvăneni, unul maghiar şi altul sas şi grămăticul Mihail, care se descurca şi el în mai multe graiuri. Spre surprinderea lui, în afară de Bărbat şi alţi cîţiva oşteni, pîrcălabul îl împărţi în mica ceată ce-i însoţea pe cavaleri, din porunca Domnitorului, pe Stancu clopotarul, ajuns şi el, nu se ştie cum, în cetatea din Făgăraş. Cînd îl văzu, îşi pipăi fără să vrea gîtul.

— Ssă trăiţi! ieşiră, ca opintite în ghindurî, vorbele din gura uriaşului, văzînd chipul cavalerului închiondorat.

— Cu un asemenea însoţitor teama va trece de partea tîlharilor, rîse unul dintre cancelarii lui Ştibor.

Licsandra sta deoparte, aşteptînd sfioasă să se îndepărteze înaltele feţe, ca să împartă lui nen-so Stancu şi lui Bărbat legăturicile pregătite.

— O să vedem lumea cu ochii, rîse clopotarul spre ea.

— Şi o să-ţi aducem daruri de nuntă, azvîrli înainte de plecare Bărbat, privind-o galeş.

Capitolul XI

MARII SENIORI APUSENI

Buda era înţesată de seniori. Oştirile, după un popas de odihnă, luau calea spre Timişoara, pentru tabără.

Solia trimisă de Mircea şi de Ştibor fu primită cu mare cinste, Sigismund vrînd pesemne să-şi potolească în felul acesta neliniştea, mustrările.

Capitala regilor unguri, aşezată pe malul Dunării, fusese ridicată pe ruinele unui oraş roman distrus de Atila, în înaintarea lui spre apus. Mulţimea locuitorilor o alcătuiau neguţătorii, breslaşii, meseriaşii mici, negoţul fiind înfloritor într-o cetate aşezată în calea corăbiilor ce suiau şi coborau fluviul. Fiecare ţeh[10], cu un maistor în frunte, îşi alegea patron un sfînt şi la sorocul acestuia breasla se strîngea să petreacă, încît oraşul părea mereu în sărbătoare.

Aşa-l găsi solia, dar pricina era alta, una însemnată, prilej pentru toată suflarea să iasă pe străzi; sosirea cavalerilor englezi, sub căpetenia marelui duce de Lancaster. Dintr-o puternica familie de feudali, coborîtoare din fiul Regelul Eduard al III-lea al Angliei, Ioan, se pregătea să ia din nou tronul, luptînd împotriva altei puternice familii pretendente la coroană, a Yorkilor. Jupan Şerban şi însoţitorii săi aveau să-l cunoască la ospăţul regelui Sigismund, chiar în seara aceea: un roşcovan zdravăn, cu ochi spălăciţi, fără gene, pe blazon cu o roză roşie.

Craiul Ungariei închină paharul său pentru Henric de Lancaster, ruda ducelui, cu urarea să-l vadă cît mai degrabă conducînd oastea engleza în lupta împotriva păgînătăţii. Englezul clipi nemulţumit, crezînd că vorbele lui Sigismund de Luxemburg aveau un tîlc în privinţa războiului dintre Franţa şi Anglia care, început cu cincizeci şi nouă de ani în urmă, nu se mai sfîrşea. De faţă, la acel ospăţ, se afla şi ducele Burgundiei, care mormăi la fel de nemulţumit pentru închinarea făcută de rege. Ducatul din răsăritul Franţei, Burgundia, da de furcă regilor Franţei, din pricina semeţiei seniorilor săi, dar în clipa aceea Filip se considera trimisul Franţei şi nu gusta nici marea cinstire ce i se făcea englezului, nici şiretenia unui urmaş al angevinilor.

Frederic, burgravul de Nurnberg, şi castelanul său, Hans,

---

[10] Breaslă.

surîdeau batjocoritor. Cavalerul Leinhart Richartinger, aşezat lîngă jupan Şerban, schimbă cîteva cuvinte cu vasalul său, Hans Schiltberger, peste masă. Boierul Mihail, în dreapta acestuia, nu-i putu tălmăci lui Şerban spusele comesenilor, fiind împiedicat să audă ce-şi vorbesc de rîsul zgomotos al lui Hermann de Cilly. Căci seniorii se întreceau în povestiri despre isprăvile oştilor, îmbrobodindu-se unii pe alţii, fălindu-se, întorcîndu-şi ifosele îndoit. Isteţul Cilly îi îmboldea într-adins, discuţia părîndu-i îmbietoare. Sigismund nu încerca nici ei să le potolească zelul, dimpotrivă, îi aţîţa, nădăjduind că se vor întrece la fel şi pe cîmpul de bătaie.

Întăritarea cavalerilor ajunse să-l necăjească, părîndu-i searbădă, astfel că ţinu apoi să-i dezmeticească. Faptele de cruzime ale osmanlîilor, mai vechi şi mai noi, răsăritul le cunoştea bine, dar apusul de loc. Pentru că se aflau la un ospăţ, le înfăţişă priveliştea de groaza pe care emirul Umur din Smirna le-o pregătise localnicilor de la gurile Dunării, după prădăciunile înfăptuite în acele ţinuturi, ca să le fie de spaimă şi spre supuşenie.

— Un prînz de pomină, iluştri domni! Azapii şi achingii lui Umur s-au ospătat cu carnea friptă a robilor mai graşi luaţi în acea crudă năvălire.

— Curată barbarie! protestă ducele de Lancaster.

— Sălbăticie de primitivi! se arătă indignat şi dezgustat ducele Burgundîei.

— Într-adevăr, într-adevăr, aprobă burgravul de Numberg.

Vociferau cu toţii. Sigismund le pîndea chipurile cu un surîs ascuns. Acelaşi surîs îl aveau şi solii munteni şi transilvăneni. Apoi regele deslegă şarada:

— Vă înşelaţi cu toţii, domnii mei! N-a fost decît o înaltă viclenie a lui Umur...

— Cum viclenie? se necăji Lancaster.

— Să întărească spusele mele cavalerul Şerban, trimisul Principelui Mircea, căci pe meleagurile principatului său s-a petrecut aşa-zisa cumplită întîmplare.

Feţele buimace de băutură, aprinse de focul discuţiilor, se întoarseră spre capul bălai al cavalerului valah. Ochii lui îi privea surîzători şi în acelaşi timp zeflemitori. Le vorbi curat româneşte, dar nu fu înţeles decît de florentinul Filippo Scolari, viteaz cavaler în slujba lui Sigismund, neîmpăcat vrăjmaş al

otomanilor, pe care regele îşi pusese în gînd să-l facă comite al Timişoarei. Cetele româneşti din Banat, date sub oblăduirea lui, îi ziceau Pippo Spano şi îl îndrăgeau pentru că le învăţase iute limba. „Cum să n-o învăţ, dacă seamănă cu a mea?" — le vorbise el vesel. Era un cîntăreţ neîntrecut şi ţopăia la dans amestecat printre oşteni, dar nici în mînuirea săbii nu-l întreceau mulţi seniori.

Tălmăci în felul acesta spusele valahului.

— Într-adevăr, o înaltă viclenie, cum a grăit măritul Rege! Căci, într-ascuns, Umur a fript berbeci, iar prinşii i-a trimis peste noapte în Asia Mică.

O clipă domni tăcerea, apoi hohotele se rostogoliră în cascade din ce în ce mai povîrnite.

— Aşadar, nu sînt mîncători de oameni? întrebă Lancaster.

— Dar nici viaţa nu le-o lasă cînd le cade vreun prins. La Cîrmen, în 71, cnejii Uglieşa, un macedonean, şi Vukaşin, un sîrb, au ales moartea, decît să cadă în mîna lui Murad; pe toţi cei dinaintea lor îi spintecase mîna călăului. În '89, la Kossovopolje, Lazăr, cneazul sîrb, prins de acelaşi Murad, fu ucis în faţa feciorului său Ştefan.

— De teamă, acesta i s-a supus urmaşului său, Baiazid, îi plăteşte peşcheş şi pe deasupra i-a dat-o pe soru-sa, Maria — o, ce fecioară mîndră! — de nevastă. Îl însoţeşte în toate luptele împotriva creştinilor.

Mai multe glasuri îl numiră pe Ştefan spurcat, ticălos, zdreanţă a cavalerilor.

Povestise Şerban, îi luase vorba regele, iar acum tăceau amîndoi, lăsîndu-i pe marii seniori să rumege cumplitele fapte, să tragă învăţătură. Cel mai aprig striga ducele de Lancaster. Cunoscînd prin ce viclenii şi ucideri se sfîşiau între ele familiile York şi Lancastcr, burgravul de Nurnberg puse deodată această întrebare:

— Cunoaşte cavalerul rozei roşii cum a pus mîna Baiazid pe sultanat, după ce Murad a fost ucis de viteazul sîrb Milos Obilici?

Ducele ridică din umeri supărat.

— Domnia mea, cînd nu luptă, merge la vînătoare, iar cînd se întoarce la castel, petrece sau iubeşte.

— La Kossovopolje îl ucise sîrbul pe Murad, cu pumnalul. Doi fii ai sultanului luptau acolo. Fratele mai mare căzu răpus de cel mic, Cain, adică Baiazid, zis şi Ildîrîm... Aşa că lasă-l în plata

Domnului pe nefericitul de Ştefan Lazarovici!

— Ba eu zic că de aceea ne aflăm aici, cavalere, ca să-l pedepsim pe ticălos, după ce mai întîi vom sfîrşi iute cu asiaticul. Bieţii aceia cneji n-au avut la îndemînă oştirile noastre...

— Chiar aşa! strigă ducele de Burgundia. Cavalerii noştri îi vor veni de hac Ildîrîmului!

— După care nu ne-ar strica o preumblare prin... Bizanţ, rîse cavalerul Leinhart Richarlinger.

După ospăţ, jupan Şerban răsuflă cu obidă:

— O vavilonie, domniile voastre.

Însoţitorii aprobară din cap cu tristeţe.

— I-om vedea şi la luptă, curînd.

— Cu asemenea necunoscători ai isteţimii lui Baiazid, mi-e teamă că n-om ieşi bine, vorbi maghiarul.

— Rămîne acum să-i cunoaştem şi pe oştenii înălţimilor lor, adăugă sasul, cu gîndul la drumul ce trebuiau să-l facă la Timişoara.

Aveau să se lămurească şi asupra acestui fapt.

În hanul unde traseră se împestriţau cavaleri şi viteji din toate ducatele Europei apusene: francezi, burgunzi, germani, englezi; ici-colo răsăreau printre ei italieni, unguri, români bănăţeni, germani din ţinut.

— Altă vavilonie! rosti jupan Şerban, ridicînd din umeri descumpănit. Cine o să pună sub ascultare turmele astea? Le trebuie un singur păstor ca să izbîndim, dar nimeni nu se îngrijeşte să le împartă cum s-ar cuveini, în turme de oi, de capre, de porci, fiecare cu oierul, căprarul, porcarul său, care să dea seamă de numărul behăitoarelor, grohăitoarelor...

Rîsul boierului Mihail îl sînjeni.

— Pe bună dreptate! se încăpăţînă el să-i lămurească. Pedestrimea să meargă cu pedestrimea, să fie una, călărimea cu călărimea. Tabără e asta? Cine-i povăţuieşte cum trebuie să lupte cu otomanii? Toate oştirile sînt lăsate de capul lor. Marii cavaleri petrec la Buda, vasalii aici. O adunătură de desfrînaţi![11]

Întîlniseră, într-adevăr, pe străzi, cete gălăgioase, băute, cutreierînd oraşul la întîmplare, împleticite, sprijinite de ziduri. La han, prin crîşme, cavalerii, şutaşii ţineau pe genunchi tîrfele culese în drum ori răsărite la venirea lor ca ciupercile după

[11] Aşa sînt descrişi de cronicile vremii.

ploaie. Alţii erau ţintuiţi la jocul cu zarul, ospătîndu-se în lege, cerînd într-una băutură. Chefurile începeau în zori, se sfîrşeau tot în zori. Se găseau mulţi care îndurau acest chin al desfrîului cîteva zile în şir. După vorbele aruncate îngăimat, cu guri îmbăloşate, se înţelegea că veniseră purtaţi de rîvna petrecerilor deşarte, a îmbogăţirii din jafuri, a împăunării cu aventuri nemaipomenite, cu biruinţe mincinoase.

Solia rămase vreme de o săptămmă la Timişoara, nădăjduind să găsească nişte oameni de ispravă cu care să înjghebe un lucru trainic, dar nu fu chip, şi necăjiţi de cele văzute trimişii părăsiră Banatul, îndreptîndu-se spre Făgăraş.

Capitolul XII

ÎNCRÎNCENAREA A DOUĂ OŞTI FELURITE

Moto: „Era pe Dunăre o aşa mulţime de bărci şi corăbii, încît nu se mai zărea apa...”[12]

Pe cînd cruciaţii părăseau Timişoara, ca să se îmbarce pe Dunăre, la Orşova, Mircea şi Ştibor se pregăteau de zor să pătrundă tot spre fluviu, dar pe drumul cel mai drept, prin Ţara Românească, să-l întîlnească pe Sigismund de Luxemburg la Turnu, unde garnizoana maghiară se mai afla la postul său, nestingherită de vreun atac turc ori muntean.

De cîtăva vreme nu se mai vedeau prin cetate nici jupan Şerban, nici oştenii Bărbat şi Stanciu clopotarul. Nicolae de Ludaş n-avea răspuns la iscodirile fiicei sale Anca, întrucît logofătul Baldovin nu ştia ce însărcinare le-a dat Măria Sa; pîrcălabul la fel. La îndemnul jupîniţei, Licsandra ispiti străjile. De la un oştean află că ieşiseră toţi trei din cetate, în straie ţărăneşti, cînd se împreuna noaptea cu ziua. Fetele suspinau întristate. Purtarea lor ciudată le mira. Cei doi tineri lăsaseră să le crească barba, mustăţile, încît aproape să nu-i mai recunoşti. Din pricina sfiiciunii, întrebările rămîneau nerostite; privirea lor era ocolită.

— De astă dată, Măria Ta n-o să se mai împotrivească sfatului ce îl dau, de a-l lovi pe uzurpator, grăi Ştibor în adunarea ce se ţinu cu două zile înainte de a coborî munţii, la care luară parte cavalerii munteni, transilvani şi cei din oştirea feudalului Losoncz. Avem nevoie de oastea valahă.

— Măria Ta, braţul meu e gata să doboare hiara! strigă logofătul Baldovin. Destulă vreme spurcă dosul lui scaunul de domnie al marilor Basarabi! Cît despre Nan Udobă, să mi-l lăsaţi mie!

Domnitorul ocoli vorbele din urmă ale dregătorului.

— Tronul Basarabilor, după cîte ştim, se găseşte la Cîmpulung, aprigule boier. Nu, nu, oastea noastră nu se va împărţi. Împotriva otomanilor să ne îndreptăm mai întîi.

Îi căută privirea prietenului Ştibor.

— La întoarcere, însă, ai să duci pradă bună...

Înainte de a fi pusă în mişcare oştirea, o solie aduse veşti

[12] I. Neagoe (O cronică bulgară) în lucrarea sa „Mircea cel Bătrîn”, Ed. ştiinţifica, 1965, Bucureşti.

îmbucurătoare de la rege. În 13 august cruciaţii, cam 100 000 creştini — 60 000 cavaleri şi 40 000 pedeştri ajunseseră la Orşova. După patru zile, în 17, Dunărea fusese trecută în acel loc, pe malul drept. „Popasul l-am făcut la Vidin, unde n-am întîlnlt nici o împotrivire, porţile cetăţii fiindu-ne deschise cu mare bucune de ţarul Straţimir, ruda Domniei Tale...” Mai departe, Sigismund scria că s-au îndreptat împreună cu acesta spre Rahova, „pe care am lovit-o şi am luat-o în stăpînirea noastră”, şi că înaintau spre Nicopolul-Mare, „De aceea, Domnia Ta şi preacredinciosul nostru vasal, voievodul Ştibor, grăbiţi-vă a ne ajunge...”

În cetate sosi şi o altă veste, dar de aceasta nu luă cunoştinţă decît Domnitorul Mircea. La ultimul ospăţ dat de el în cetatea Făgăraş, se ivi pe neaşteptate jupan Şerban, spre bucuria fiicei lui Ludăş. Obrazul lui, scăpat de stuful bărbii şi al mustăţii, părea şi mai tînăr. Despre Bărbat şi clopotar pretindea că nu are habar, dar surîsul, voioşia îl dădeau de gol. Licsandra se mulţumi cu vorbele ce i le adresă Doamna Mara:

— Ştiu doar atît, că sînt sănătoşi amîndoi. Mai mult nu i-am putut smulge jupanului.

Trecură munţii, ţinînd malul drept al Oltului, ocolind stavila ce o făcea Cozia. Din dreptul Cîinenilor trecură pe stînga şi merseră tot pe partea aceea împădurită pînă la Călimăneşti, părăsind malul jos al rîului şi urcînd pe culmea Titeşti; peste culmea aceea, înaintind mereu, ocolind pripoarele pînă către Frunţile Sălătrucului, lăsîndu-le în stînga — de unde ducea un drum spre Curtea de Scaun Argeş — o luară spre Poiana Spinului.

În inima Domnitorului se topea, ca încălzit la o flacără, un boţ de ceară, şi căldura aceea îi cuprindea pe încetul tot trupul. Cutreierase de copil părţile acestea neasemuite ale Ţării Basarabilor — Basarabina zemlje, cum o numeau neamurile slave de la sudul Dunării — însoţindu-i călare pe glorioşii săi înaintaşi, sau tovarăş al vînătorilor domneşti la lupta dreaptă cu ursul, răpus numai dacă era ţintit chiar în inimă, la aşezarea capcanelor pentru celelalte jivine, la săgetarea cocoşului de munte, cîntător în dîrdora dragostei. Mireasma codrilor parcă era alta. Susurul firicelelor de apă dureros de dulce, ciripitul păsărilor cereşti mai voios ca oriunde.

— Să nu ne lăsăm spre Topolog! porunci, tresărind ca dintr-

o visare şi trecu în fruntea oastei, să-i îndrume calea, spre nemulţumirea curtenilor săi, temători de vreo încolţire a hicleanului. Îndepărtîndu-se de vijelioasa apă a Topologului, povîrnită chiar de sub pîlcul Negoiului, apucară pe o cale de poieni loviştene şi ajunseră aproape spre Olt, la Scăueni, într-un drum de care ce prin Valea Danului lega Curtea Domnească din Argeş cu Cozia.

— Ori Vlad n-a aflat încă de venirea noastră, ori s-a ascuns în gaură de şarpe! De mirare că nu îndrăzneşte celălalt hiclean... rosti boierul Baldovin, şi gura lui avu o strîmbătură de parcă şi-ar fi pişcat limba.

Unda unui surîs lumină chipul Domnitorului.

— Cît de puţină cuminţenie ar avea, tot ar socoti că pe aceste meleaguri nu e nimerit să ne lovească. Încolţeşti vrăjmaşul unde nu se aşteaptă că ai s-o faci, îi răspunse senin.

Deodată se iscă, dinspre păduri, chemarea îndepărtată a unui corn de vînătoare. Domnitorul struni sireapul, cătînd lung într-acolo. Se apropiară de el voievodul Ştibor şi banul Losoncz, uşor nedumeriţi. Din nou răsună cornul. Unduirile lui molcome, prelung, învăluitoare atraseră atenţia întregii oşti. Cîţiva curteni galopară către căpetenii. Se desprinse din cea a lui şi jupan Şerban, însoţit de un trîmbiţaş. Cornul chemă iarăşi. Părea mai aproape.

— Măria Ta, ce aşteptăm? se nelinişti boierul Baldovin.

Răsunetul unei trîmbiţe acoperi cuvintele sale. La un semn al Domnitorului, sutaşul galopă spre codru, urmat de oştean. Se opriră lîngă hăţişurile de la poale. Trîmbiţaşul sună iar lung. Foşniră tufărişurile ca legănate de un vînt uşor. Suflă a doua oară, apoi după un scurt răgaz, a treia oară. Se stîrniră atunci sumedenie de tropote, ca şi cum arborii s-ar fi preschimbat în călăreţi. Din spatele celor doi izbucniră poruncile aspre ale curtenilor către pîlcuri, şi răsări ca o pădurice de lăstăriş, din mîinile ostaşilor: suliţe, lănci, săgeţi scînteind în soare.

Domnitorul îşi îndreplă sireapul către pădure, iscînd strigăte de îngrijorare. Logofătul pomi în urma sa necăjit. Măria Sa avea de la o vreme prea multe ciudăţenii! Nici ceilalţi nu se dumireau ce are de gînd, de ce nu da poruncă oastei sale să se aşeze pentru luptă. Jupan Şerban porni cu însoţitorul înapoi, se pironi în preajma boierului Baldovin.

Oastea nevăzută sosea în trapul bătut al cailor. Nici un glas

de războinic, doar acel tropot răbufnit de copite, încetă deodată, şi liniştea se aşternu grea. Toate privirile se încrîncenau într-acolo. Braţele încleştate pe arme aşteptau îndemnul sutaşilor, ca să le mînuiască. Se aflau la loc deschis, primejdios, pe cînd hiclenii erau ocrotiţi de copaci. Un glas înăbuşit ajunse pînă la ei; porunca aceea trecea din căpetenie în căpetenie, din ce în ce mai slabă, pînă pieri ca un ecou, undeva în afundul codrului.

— Se pregătesc să ne lovească! strigă logofătul.

Domnitorul nu se întoarse spre el. Sta în şa, ca şi cum ar fi aşteptat să-i treacă pe dinainte o oaste biruitoare.

Se iviră la liziera pădurii cîţiva călăreţi. Veneau în pasul cailor.

— Ne trimit o solie! bolborosi logofătul.

Mircea clătină din cap uşor. Calul jupanului Şerban atinse cu botul pe al boierului Baldovin. De la o oarecare depărtare priveau şi ceilalaţi curteni — nobilii transilvăneni şi unguri — întrega oaste, aşteptînd să vadă ce se întîmplă, gata în orice clipă să dea năvala la porunca maimarilor. Banul Loşoncz îi vorbi voievodului Ştibor încet:

— Măria Sa n-ar trebui să nesocotească puterea de luptă a oastei valahe. Atît eu, cît şi slăvitul Sigismund ne-am măsurat cu ea. Iscusinţa, dregătorii lui Vlad au însuşit-o tot de la Basarabi. Nu ştiu cine e sfetnicul uzurpatorului, dar povaţa sa i-a adus în trei rînduri izbînda asupra noastră.

— Mircea are un gînd. Nu-l desluşesc, dar am încredere în judecatei lui înţeleaptă, răspunse celălalt.

Din grupul soliei se desprinse un singur călăreţ, împlătoşat, cu coiful pe cap, cavalerul se sălta uşor în, scări, atingînd oblîncul şeii. Calul, ţinut strîns în frîu, îşi zbătea capul bălan, dat pe spate, cu botul trandafiriu larg deschis, sforăind întărîtat. Coama lui argintie flutura ca un fuior alb de borangic despletit, pieptănat.

— Calul Măriei Tale! îndrăzneala hicleanului n-are margini. E chiar Nan Udobă! urlă boierul Baldovin ca trăsnit.

Mîna Domnului Mircea arătă spre el ca pentru linişte, dar logofătul împunse calul fără milă cu călcîiele. Animalul se smulse într-un salt, necheză puternic şi-şi muştă zăbala. Jupan Şerban se nelinişti, aşteptînd porunca ce nu venea. Ochii Domnitorului păreau că ard sub sprîncenele uşor încruntate. Calul cel alb întîmpină roibul ridicat pe două picioare, se învîrti

de cîteva ori în loc şi zvîcni într-o parte. Logofătul goni prin golul rămas. Fu întîmpănat de alt călăreţ, rupt cu iuţeală din grupul rămas în aşteptare. Lancea logofătului făcu o spărtură mare în scutul acestuia şi rămase agăţata de el. Se răsuci cu sabia scoasă, îndemnînd roibul spre cel ce-i aţinea calea.

— Luminăţia ta l-a mai osîndit o dată şi s-a căit! strigă spre el călăreţul, o namilă de bărbat. Stanciu rînjea cu gura lui largă cît a unui ţîst. Către ei goni un alt călăreţ: „Să trăieşti, Luminăţia ta!" Bărbat surîdea cu toată faţa. nădăjduind să-i ostoiască amărăciunea. Logofătul, uluit, îşi struni roibul cu atîta furie, încit acesta era să-l răstoarne. Mormăi cu bărbia în piept: „Măria Sa m-a pus la grea încercare!''

Ajuns în faţa lui Mircea, calul alb necheză, bătînd copita. Cavalerul sări din spinarea lui şi se apropie de Domnitor. Nu mai găsea cuvintele pregătite de atîta vreme pentru clipa aceasta neasemuită. Înmărmuri la cîţiva paşi.

— Să trăieşti, Măria Ta!

Privirea lui verde strălucea umedă din îngrădirea neagră a genelor, ca două luminişuri într-un desiş păduros.

Domnitorul ridică sabia încet, cu vîrful în sus, pe lîngă coif, într-o deplină tăcere. Cînd o aplecă, Nan Udobă lăsă calul slobod, se repezi şi-i atinse mîna dreaptă cu fruntea,

— Bine ai venit acasă, Mărite Doamne!

În glasul lui gîlgîia o bucurie atît de adîncă, încît se mărginea cu durerea.

— Bun găsit, năstruşnice boier! spuse rîzînd Domnitorul, încercînd să-şi ascundă prin aceste cuvinte tulburarea.

Calul alb se apropia încetişor, scuturînd din cap. Mustăci hainele cavalerului, apoi veni şi îşi vîrî botul în căuşul palmei stîngi a Domnitorului.

— Măria Ta, ţi-am adus şi telegarul. În dregătoria de comis, încredinţată mie de uzurpator, m-am străduit să umplu grajdurile domneşti cu noi herghelii. Treaba aceasta sfîrşită, păzii ca ochii din cap visteria ţării de lăcomia hielenilor şi a otomanilor. Înainte de a porni încoace, să te întîmpin, am golit-o. Argintii sînt la loc sigur. Din mînăstiri, stareţii au slobozit pe mulţi slujitori credincioşi Măriei Tale. Braţul lor va întări oastea ce o îndrumi.

Botul calului ieşi din căuşul mîinii şi se puse pe nechezat.

Mircea scoase de pe deget inelul Udobilor şi apucîndu-i

cavalerului mîna i-l trecu pe inelar. Nan făcu gestul să-i înapoieze pe cel german, dar Domnitorul îl opri, rostind către el cuvintele întîiului Basarab, uşor schimbate:

— Îl meriţi. Credinţa domniei tale faţă de noi te-a îndemnat să ne slujeşti mergînd pe o cale prea aspră. Din cele mai spinoase! Cei care te-au învinuit în faţa mea de netrebnicie, n-au decît să se căiască!

Mulţi dintre cei aflaţi acolo nu se dumireau de ceea ce se petrecea, necunoscîndu-l pe mîndrul cavaler căruia Mircea îi dăruia toată bunăvoinţa sa.

În galopul cailor sosi întregul pîlc al boierilor ascunşi în pădure. Urale nesfîrşite ţîşniră din piepturile lor. Mişcat, Domnitorul îi salută cu sabia ridicata, aşa cum făcuse şi cu Nan Udobă.

Logofătul Baldovin călărea agale, mohorît. La o oarecare depărtare se ţineau pe margini Bărbat şi clopotarul.

— Grea e osînda Măriei Tale! îngăimă, năuc, Baldovin.

— A mea nu! Singur ţi-ai dat-o.

Nan Udobă merse către el, zicîndu-i:

— Osînda ce ai aruncat-o cu atîta uşurătate asupra unui Udobă, e şi mai grea, boierule!

— Cugetul mi-e curat, se burzului logofătul. Nu datorez credinţă decît Domnitorului meu! Capul domniei mele n-are gînduri întortocheate. El ştie una, braţul meu alta!

— Dacă sabia mea nu iese din teacă la vederea Domniei tale, e pentru un lucru ce mi-a fost de folos în greaua sarcină ce mi-am luat-o: uzurpatorul a crezut toată vremea că ura ce-i port logofătului Baldovin m-a îndemnat să-l slujesc. Se întoarse iute către Domnitor. Măria Ta, oastea trebuie scoasă din codru. La ceasul acesta uzurpatorul a aflat, desigur, tot. Nu teama mă iuţeşte, dar o hărţuială din partea lui ne-ar stînjeni coborîşul spre Dunăre. Garnizoana maghiară de la Turnu a fost încunoştiinţată de sosirea Măriei Tale şi a Luminăţiilor lor...

Calul alb mustăci din nou în vestmintele sale, îşi ascunse botul în mîneca hainei, hihonind uşurel.

— Ia-l! E al domniei tale de acum. Năzdrăvanul pe care-l călăresc e un dar crăiesc şi nu s-ar cădea să-l supăr pe Sigismund.

Corpul de oaste, condus de căpeteniile muntene, rămase mai departe în frunte, străbătînd locuri pustii de aşezări

omeneşti, şi branişti. Celălalt, însoţit de voievodul Ştibor, venea pe urmele sale, la o oarecare depărtare, să amăgească vrăjmaşul, de s-ar ivi cumva, şi să dea iureş în împrejurarea că ar lovi pe cel din faţă.

Mircea trecuse de mult pădurea Cotmeana şi ajunsese din nou în preajma Oltului, fără să întîmpine vreo greutate. La un loc prielnic dete poruncă de popas, să aştepte oastea lui Ştibor, rămasă prea în urmă. Cum vremea trecea, fără ca aceasta să se ivească, Nan Udobă plecă cu Milcul Dănişor şi cu jupanul Şerban, însoţiţi de Bărbat şi de Stanciu clopotarul — care se ţinea după el ca o umbră — să vadă dacă nu au rătăcit cumva drumul. Domnitorul socotea necăjit multele zile şi nopţi care trecuseră de la plecarea din Făgăraş, neştiind dacă Sigismund nu-şi pierduse răbdarea aşteptîndu-l.

Se lăsa scara. Oştirea transilvană nu mai sosea. Cei trimişi s-o îndrume spre tabăra de popas pieriseră şi ei. Mircea ghici ce se intîmplase. Curtenii, chemaţi să-i primească porunca, o strigară mai departe oştenilor care se pregăteau să se ospăteze: se întorceau pe drumul venit, să sară în ajutorul voievodului Ştibor.

Porniră. Se auzea, dinspre miazănoapte, tropot de cai. Nu trecu mult şi se ivi o ceată întreagă de călăreţi, cu Ştefan Losoncz năclăit de sînge.

— Nu sînt atins greu, gemu acesta, cuprins de braţele Domnitorului. Vin şi ceilalţi, Ştibor s-a luptat cu uzurpatorul, i-a frînt sabia, l-a spintecat... Udobă a sosit la vreme. Îl încolţiseră dregătorii. Omul acela, uriaşul, a doborît cîţiva, dar alţii s-au năpustit şi ni l-au luat pe prins, pe Vlad... Era în mîna mea, zbiera înspăimîntat, totuna de sînge. Pe mine m-au străpuns în picior; spurcăciunea aceea m-a mînjit aşa, şi vreau să lepăd de pe obrazul meu cît mai iute miasma de hiclean...

Sosi şi grosul oştirii. Răniţii erau purtaţi pe tîrgi întocmite din crengi, alţii, loviţi mai uşor, pe spatele cailor.

— O, cît aş fi vrut să mă iau pe urmele lor! Strigă Ştibor necăjit, ridicînd braţele. Ţara Românească ar fi acum slobodă, restul oştirii în slujba noastră. Dar cunoşteam dorinţa domniei tale şi mînia regelui, de nu vom ajunge la vreme.

— Unde e Nan Udobă?

— Încearcă, mai încearcă să-l prindă viu sau mort.

— Ce greşeală! Şi-ar putea pierde domnia lui viaţa!

— Cu vitejii aceia alături, nu s-ar teme nici cel mai slăbănog cavaler, darmite acest leu, Udobă!

— Să dăm semnalul de pornire, răniţii au nevoie de îngrijiri. Tabăra noastră e aşezată în loc bun; vom rămîne acolo pînă vor fi în stare să meargă toţi.

În plină noapte se reîntoarseră şi ceilalţi. Nobilul Călin, din Scareiul Făgăraşului, străjuia cortul Domnitorului. Merse spre Nan Udobă să afle ce veste aducea.

— Măria Sa abia s-a culcat. Era îngrijorat pentru viaţa domniei tale şi a celorlalţi.

— După cum vezi, nu ne-a luat-o nimeni, dar nici noi n-am izbutit să-i ajungem din urmă, atît de năprasnic goneau, rîse încet cavalerul.

Jupan Şerban avea palma stîngă zdrenţuită de tăietura unei săbii. Bărbat sîngera şi el la un braţ. Clopotarul aduse un pumn de sare şi le presără rănile. Scrîşniri din dinţi, dar nu scoaseră un vaiet, să nu-i trezească pe cei adormiţi în pacea nopţii.

Cerul, deasupră-le, îi cuprindea ca într-un cort uriaş, luminat de facle.

✯

Oastea lui Mircea o ajunse pe a cruciaţilor abia la Nicopole, unde îşi aşezaseră uriaşa tabără. Regele îi întîmpină pe voievozi vesel, sigur de izbîndă.

— Nici nu cred că Baiazid va îndrăzni să ne lovească, aşa că vom merge noi de aici să-l căutăm unde s-a ascuns.

Vorbele sale nu fură pe placul prietenilor. Ascunzişul sultanului însemna capcană, nu fugă sau teamă, cum îşi închipuiau toţi cavalerii apuseni.

— Să fim cu ochii în patru, îi şopti Mircea prietenului Ştibor.

Tabăra nu semăna de loc cu una militară, şi mai puţin cu una de război, ci era o întindere presărată cu şopruri de ospăţuri şi petreceri, corturi de desfrîu, căruţe învălmăşite, grajduri de cai. Niciunde vreun şanţ de apărare, vreo colibă de adăpost pentru străji şi oşteni, vreun turn din lemn pentru supravegherea împrejurimilor. Cînd, la îndemnul lui Mircea, Sigismund încercă să pună orînduială şi chibzuială în tabără, stîrni certuri între cruciaţi: cei care erau gata să asculte povaţa regelui — burgravul de Nurnberg, seniorii germani şi englezi — se aleseră cu batjocuri din partea ducelui de Burgundia şi a curtenilor săi, care îi învinui că sînt nişte fricoşi. Fălos din cale-

afară, avînd sub ascultarea sa şase mii de burgunzi, nu-i cădeau bine poruncile craiului unguresc, mai ales că pusese la cale o mare serbare, cu ghiftuială, dănţuială şi muieri, chiar pe locul unde glasuia Sigismund să fie ridicate baştele[13].

Curtenii Domnitorului se trăseseră către o margine a taberei, orînduind apărarea oastei. Supărat pe harababura ce domnea pretutindeni, petrecerea fiind în toi, Sigismund dete poruncă să-i fie mutat cortul lîngă al lui Mircea.

Boierul Manea prinse un osmanlîu care da tîrcoale prin împrejurimi. Ameninţat cu uciderea, dezvălui că Baiazid trimisese un hatişerif către căpeteniile paşalîcurilor, şi că oştirile acestora se şi puseseră în mişcare. Mai mult nu scoaseră de la el: unde se ascundea sultanul, încotro se îndreptau paşalele. Cam ce treabă i se încredinţase lui nu era greu de ghicit.

Dîndu-şi seama de primejdie, regele înfricoşă tabăra: Baiazid se afla pe aproape! Storşi de valgă din pricina băuturii, burgunzii hohoteau neîncrezători. Auzi, să fie gata de luptă! Restul cavalerilor se încîlceau zăpăciţi.

Neorînduiala în care se făceau pregătirile îl puse pe gînduri pe Mircea. Răsunau certuri şi sudalme. Lăsă forfota aceea smintită şi luînd cu sine o mie dintre cei mai destoinici călăreţi, plecă să cerceteze împrejurimile.

Veştile aduse îl neliniştiră pe rege. Paşalele îşi aşezaseră ienicerii şi spahii pe platoul cetăţii. Sultanul nu se găsea acolo, ci pesemne undeva pe aproape, în apărarea celor de sus.

— Platoul putea să fie în mîinile noastre, rosti cu amărăciune Mircea, necăjit în acelaşi timp că se plecase voinţei seniorilor apuseni şi nu întreprinsese nimic singur, de mai înainte....

✯

Moto: „Ce milă ne era să vedem atîţia cavaleri în gura de lup a duşmanului!”[14]

Un sfat de război avu loc în tabără înainte de a începe lupta. Sigismund îi rugă pe seniori să-şi spună cuvîntul, vestindu-i că-l păstra pe al său la urmă. Cum nu se hotăra nimeni să înceapă, Mircea ceru îngăduinţa ca, în loc de a zăbovi în tabără, să plece cu corpul său de oaste să lovească cel dintîi

---

[13] Redute, tranşee. Tradus din polonă (vezi şi Dicţ. L. Rom. Moderne).

[14] I. Neagoe: „Mircea cel Bătrîn” (O cronică bulgară) cu menţiunea „Un martor ocular al episodului”.

pe otomanii de lîngă cetate.

— Ce zice? se repezi ducele Burgundiei, mergînd spre rege. Cînd află, se mînie, apoi prins de un gînd, se aşează pe hohotit.

— Cinstea aceasta se cade cavalerilor burgunzi şi francezi! N-am cutreierat atîtea ducate şi regate ca să îngăduim unui principe dunărean să culeagă laurii biruinţei în locul nostru! Dacă n-aveaţi nevoie de spada noastră la ce ne-aţi poftit?

— Nu-l înţelege greşit pe credinciosul nostru prieten, şi aliat, şovăi regele, domnia sa ne-a cerut îngăduinţa numai pentru faptul că se pricepe ca nimeni altul să lupte cu turcii.

— Despre asta ne-ai mai vorbit şi pare-mi-se ne-ai şi scris, dete dintr-o mînă ducele. Dacă nu plec cel dîntîi din tabără, nici nu mă mai urnesc!

Lancaster mormăi înciudat, germanii se ridicară şi ei supăraţi. Francezii trecură de partea burgundului. Regele dete din cap descumpănit.

— Nu e vremea de tocmeală, de certuri, iluştri cavaleri. Primiţi să plece ducele Burgundiei? Îl vom urma îndeaproape.

Vorbele sale stîrniră freamăt. Strigăte se învălmăşiră. Se băteau cap în cap. Îndemnurile nu erau ieşite dintr-o cumpănire înţeleaptă, spre folosul izbînzii obşteşti, pentru care veniseră la Dunăre. Regele îşi pierdu răbdarea.

— Ba urma-urmei căpetenia luminăţiilor voastre sînt eu! M-aţi ales de bună voie, şi mi s-ar cădea întîietatea! A mai rămas să ne încăieram între noi, spre ruşinea întregii Europe! Ajunge atîta sfadă! Însufleţirea se cuvine a o dărui ţelului pentru care ne aflăm aici!

Le cuvîntă multă vreme în felul acesta. Deşi nu se lăsau convinşi, nu se mai îmbiară a-i răspunde, încît rămase să plece la atac mai întîi cavaleria burgundă, ajutată de cea franceză, cum hotărî regele. Întreaga tabără fu pusă pe picior de război. Ducele Burgundiei îşi înflăcăra cavalerii, amintindu-le de isprăvile străbunilor, făgăduindu-le prăzi îmbelşugate, o reîntoarcere triumfală acasă. „Ce n-au fost în stare prinţişorii aceştia dunăreni, ne e dat nouă să înfăptuim! Ildîrîmul n-o să vadă niciodată Roma, dar Burgundia da, căci îi vom duce prinşi în ducatul nostru.” Urletele celor şase mii îi acoperiră vorbele.

Cu aceleaşi urlete, în galopul cailor, aveau să pornească atacul. Năvala cavalerilor împlătoşaţi — burgunzi şi francezi — sparseră primul stăvilar format de spahii; şi al doilea se prăbuşi

măcelărit sau se trase în lături. Cei răniţi îşi viermuiau trupurile cu ale cailor, în vaiete şi rugi către Alah. Al treilea val, deşi se lupta cu înverşunare, fu de asemenea înlăturat, dar atacul începu să se împotmolească; după ce le ţineau piept, spahiii se trăgeau înapoi, galopau pe caii lor iuţi către margini, lăsîndu-i pe greoii cavaleri să se repeadă prin golurile rămase. După ce îi hărţuiră astfel, silindu-i să se răsucească, după cum le era voia, ca să le sleiască puterile, se prefăcură a fugi înfricoşaţi. Revenindu-şi din zăpăceală, cavaleria burgundă porni pe urmele turcilor.

Se deschidea un cîmp larg. Departe se zărea ca o turmă învăluită în pulbere: o altă oştire otomană. Cavaleria burgundă se azvîrli într-acolo cu strigăte de izbîndă, părăsindu-i pe spahiii urmăriţi.

Cu Mircea alături, Sigismund urmărea lupta de pe înălţimea cucerită. Oştirile lor primeau ultimele îndrumări de la voievodul Ştibor şi de la banul Losoncz. Văzură uimiţi cum călăreţii cădeau rînduri, rînduri, cu cai cu tot, deşi nu aveau în faţă nici măcar un oştean turc; zbieretele lor se amestecau cu nechezatul cailor, apoi se prăbuşiră unii peste alţii, încît înaintarea fu zăgăzuită de o stavilă nevăzută. Şovăind de pe lături, spahiii şi ienicerii potopiră cavalerimea apuseană, cîtă nu căzuse la pămînt, rămînînd ca împotmolită.

— Ce să fie? strigă regele.

— O capcană, rosti Mircea îngrijorat. Cîmpul e presărat cu pari ascuţiţi. O viclenie de-a lui Baiazid!

N-avu vreme să-l lămurească deplin, căci măcelul începuse. Goniră spre oştire.

Galopau să le vină celor încercuiţi în ajutor, urmaţi de pedestrime. Treziţi cu otomanii asupră-le, cavalerii luptau vitejeşte, să-şi scape viaţa, corp la corp. Caii, însîngeraţi, săltau peste pari, goneau dincolo de cîmpul acela ca sălbăticiţi.

Sosiţi aproape, Sigismund şi Mircea fură nevoiţi să dea înapoi. De unde răsărise oştirea aceea numeroasă în frunte cu însuşi Baiazid? Le tăia calea. Burgunzii şi francezii erau pierduţi. Încercară o hărţuire, în vreme ce cavalerii germani şi englezi izbeau marginile conduse de paşale. Ştibor se avîntă spre o aripă din oastea Ildîrîmului, fără a o putea zdrobi. Se retrase la vreme, să nu fie împresurat. Losoncz lovi corpul de oaste al sîrbului Ştefan Lazarovici, vasalul şi totodată cumnatul sulta-

nului, dar n-avu mai mult noroc. Ce uşoară gonea încolo şi încoace cavalerirnea turcă! Ce iute se mişcau ienicerii! Căzură mulţi oşteni ucişi, alţii fură luaţi prinşi.

— De plumb parcă ar fi ai noştri! strigă regele mîniat.

— Nu mai e nici o scăpare, lupta e zadarnica, rosti osînda Mircea, cu inima grea de durere.

Curtenii îl înconjurară pe rege, să-l apere, îi cerură să dea poruncă de retragere cît mai era vreme.

— Ar fi o nebunie să ne băgăm în gura lupului, strigă ducele de Lancaster. Burgundul şi-a dus cavalerii la pieire. Poftim ce s-a ales de făloşenia lui!

Sosit lîngă Mircea, Ştibor îl îndemnă de asemenea să se retragă. Regele întreba de palantinul de Ungaria, pe care nu-l zărea nicăieri. Hermann de Cilly şi castelanul Hanns de Nuremberg stăruiau ca Sigismund să părăsească cîmpul de bătaie.

— Repede la Dunărei strigă burgravul Frederic. Să apucăm să ne îmbarcam pe corăbii! Leinhart Richarthinger ce mai aştepţi?

— Nu-l găsesc pe Schfltberger...

Dinspre cîmpul de luptă goneau către ei cei scăpaţi din măcel. Se înserase între timp, astfel că, ajutaţi de întunericul ce se lăsa, rămăşiţa oştirilor o apucă spre Dunăre. Mircea şi Ştibor îl sfătuiră pe rege să treacă fluviul împreună cu ei în Ţara Românească.

— Măria Ta o să ajungă la Buda prin Transilvania.

Sigismund te arătă temător de o capcană a uzurpatorului.

— Ne va tăia cu siguranţă calea! Mai bine pe Dunăre.

Cavalerii care îl însoţeau fură de aceeaşi părere, astfel că se despărţiră, corabia regelui apucînd-o către Marea Neagră:

Cei scăpaţi din încercuire îşi reveneau cu greu din spaimă. Ducele Burgundiei, palatinul Ungariei, seniori din Franţa şi din Germania căzuseră în mîna lui Baiazid.

— Nu mă îndoiesc că o să le dea drumul, rosti ducele de Lancaster. Pentru aur, toţi seniorii...

— Baiazid altfel purcede, luminăţia ta, îl întrerupse Leinhart Richartingher cu amărăciune. Face colecţie de capete frumoase de ghiauri! Pe bieţii noştri prieteni îi aşteaptă securea călăului. Securea înseamnă spaimă şi spaima supune ţările înfricoşaţilor!

Capitolul XIII

PAMÎNTUL ACESTA NU-I VREA PE HICLENI

Nan Udobă, plecat cu cîţiva însoţitori să cerceteze malul Dunării, aduse vestea că şi cetatea Turnu fusese luată de turci, iar garnizoana maghiară de acolo fusese măcelărită. Ştibor spuse atunci că recucerirea acesteia trebuie amînată şi că n-ar fi cuminte de trecut fluviul decît printr-un loc îndepărtat de întăriturile otomane.

— Pe domniile noastre ne aşteaptă o treabă mai însemnată de îndeplinit.

Atît corăbiile cît şi oastea se strecurară în timpul nopţii către răsărit, încotro plecaseră regele cu însoţitorii. Căutară un loc mai strîmt de trecere, dar nu-l găsiră decît la aproape jumătate de drum între Olt şi Argeş, lăsînd Zimnicea spre apus. Se afla acolo, lîngă malul stîng, un ostrov lunguieţ. Podul de bărci fu alcătuit la iuţeala.

— Grozav loc pentru o cetate de apărare, surîse Mircea. O şi vedea în minte: înaltă, cu turnuri de pază, străjuind din ostrov amîndouă malurile, legată de cel muntean cu un pod ce, odată ridicat, ar lăsa Dunărea. să o ocrotească din toate părţile[15]. Ar fi de necucerit! strigă el.

— Ei, multe treburi avem de îndeplinit, Măria Ta! făcu boierul Baldovin.

— Aşa e, spuse Domnitorul.

— Pe cea începută se cade mai întîi s-o sfîrşim, zise Ştibor.

Mircea îl privi binevoitor.

— M-ai uşura de o ispravă neplăcută. Ţi-am făgăduit această pradă.

După cucerirea de către turci a cetăţii Turnu, populaţia munteană goni către oraşele întărite de la miazănoapte, ducînd spaima cu ea. Din ţînţar, zvonul creştea, se preschimba, încît nu se mai ştia dacă Ildîrîmul nu trecuse chiar fluviul şi venea tăvălug ca să prade şi să ucidă.

Trimise de uzurpator să aducă ştiri întemeiate pe adevăr, iscoadele se înapoiară în Cetatea de Scaun în goana cailor. Le primi spătarul.

— Luminăţia ta, nici gînd să vină încoace sultanul! răsuflă căpetenia, căzînd în faţa acestuia cu un genunche la pămînt.

---

[15] Cetatea Giurgiu.

— Prea bine! Aşadar, scorniri de-ale norodului! Prostimea îşi face singură spaimă! Nici n-a crezut Domnitorul Vlad că prietenul său iar face o atare ocară!

— Vestea e şi mai rea! Urcă spre muncele însuşi Mircea! E cu el voievodul Ştibor şi ungurul, care-l prinsă pe Măria Sa Vlad cînd trecură în jos. Cît despre hicleanul ăla, Nan Udobă, nici gînd să fi murit, cum îl minţiră boierii pe Domnitor.

— Mai încet, nu striga aşa! se sperie spătarul, sărind din jilţ ca şi cum ar fi luat foc. Cu ce oşti, neghiobule? Că doar n-a rămas decît pulbere...

— Le-am văzut cu ochii mei!

Dregătorul fugi să-i dea de ştire uzurpatorului.

Urmînd cursul Argeşului, Mircea şi Ştibor se îndreptau spre Cetatea de Scaun. Spaima mulţimilor se prefăcu curînd în bucurie. Nu cetele osmanlîilor năpădiseră ţara, ci se reîntorcea acasă vajnicul apărător al gliei străbune şi al vetrelor, neînvinsul fiu al lui Radu Negru Vodă, singura nădejde de supravieţuire a lor şi a Ţării Româneşti, acum cînd Baiazid avea calea slobodă spre inima Europei. În loc să fie întîmpinată şi hărţuită de căpeteniile lui Vlad, oştirea celor doi aliaţi, sleită de puteri, se văzu întărită cu pîlcurile dregătorilor din olaturi, de oamenii tîrgurilor, al posadelor, de moşnenii satelor, înarmaţi cu ce le cădea în mînă.

— Să trăieşti, Măria Ta! Dete bunul Dumnezeu să-ţi întorci faţa iarăşi către noi! Hiclenii ne îmbrobodeau c-ai pierit. Luna trecută aflarăm că te afli sănătos şi ai pornit din nou spre păgînătate. Dregătorii s-au întors atunci spîrcuiţi rău de vitejii Măriei Tale, şi însuşi nesocotitul de Vlad vătămat. A zăcut mult, după cum umblă vorba. S-o pornim degrabă la Argeş, sa nu cuteze a încropi oaste ca să-ţi stea împotrivă! E drept, Măria Ta, că rubedenia aceea a Basarabilor, Nan Udobă, a lucrat aici cu iscusinţă, cu ştirea Măriei Tale, împotriva hiclenilor? Norodul aşa zvoneşte.

Trecură prin locul unde cu doi ani în urmă, la Rovine, Baiazid fusese biruit în chip ruşinos şi silit să fugă cu rămăşiţa oştirii peste Dunăre.

— Ce prilej bun s-a pierdut atunci, ca şi acum la Nicopole! rosti voievodul Ştibor. Nesocotinţa crailor, uneltirile, făloşenia ducilor făcură din sultanul umilit de ieri, un puternic vrăjmaş azi! Pe umerii domniei tale apasă o sarcină şi mai grea.

După popasul unei nopţi, făcut nu departe de Argeş, hotărîră să trimită o solie către dregători, ca să înlăture orice vărsare de singe, dar nu mai fu nevoie de acest lucru, căci se pomeniră cu pîrgarii aşezării gonind în calea lor. Se închinară în faţa Domnitorului cu lacrimi de bucurie, şiroite pe obraji.

— Uzurpatorul a fugit cu boieri cu tot! Oraşul şi cetatea sînt slobode, Măria Ta. Cu greu am stăpînit norodul să n-o pornească încoace. Mitropolitul îi trimite Măriei Tale binecuvîntarea sa. Prin gura noastră grăieşte şi preacucernicul Paisie. Zice că a trimis cîţiva jupani în urmărirea fugarilor, să afle încotro se îndreaptă, unde vor să se ferece. Olăcarii porniră spre mînăstirea Struglea, la mărita doamna Ana, cate acum poartă schima monahală de Calinchia, să-i ducă veste de bucurie şi tihnă. Acolo stă ascunsă în plîns şi rugăciune slăvită şi evlavioasa mamă a Măriei Tale.

Ochii negri se înceţoşau. Picurau peste inima lui balsam aceste veşti prielnice, alungînd amărăciunile, durerea, ascunse atîta vreme. Bucuria trebuia stăpînită şi ea, dacă dorea să-i rămînă mintea limpede.

— Ocîrmuirea Măriei Tale o doreşte, fără oprelişte, întreaga ţară, din Banatul Severinului şi pînă la marea cea mare! Nici crezut-am că n-ai domnit în ăşti ani vitregi! Că a ocrotit, Măria Ta, neclintit, fruntariile ţării! Mai presus de tron ai pus liniştea şi slobozenia norodului! Măriţii Basarabi nu s-au zvîrcolit în mormintele lor. Braţul şi cugetul Măriei Tale au fost pavăză faptelor de faimă ale acestor străluciţi şi slăviţi cavaleri!

— Să ia aminle Ildîrîmul! Dacă dezbinarea pizmaşă ce o întîlni pretutindrnea i-a fost prilej de biruinţă, aici, la noi, se va poticni şi de acum, căci fiece om din astă ţară e o cărămidă cu care Măria Ta va ridica stavila cea potrivnică cotropirii!

O blîndă toamnă îmbrăţişa muncelele. Semăna aidoma ziua sosirii la Argeş cu a plecării. Ca văpăile focului fluturau mantiile codrului lăsat în urmă. Luminişurile le prăfuia cu o pulbere de aur molîia rază strecurată printre copaci. Răsunau tălăngi undeva în poiene. Un fluier doinea turmelor a jale.

Mai stăruia în inima Domnitorului tînguirea ciobanului, cînd izbucni triumfător sunetul trîmbiţelor, bubuitul tobelor, ca o odă a bucuriei. Tîrgul, cetatea năvălea în întîmpinarea sa cu strigate înflăcărate; avîntul mulţimii era nemărginit şi nu încetă cît străbătu Mircea drumul spre cetate, spre Curtea Domnească, în fruntea oştirii, înconjurat de prieteni, de mitropolitul Kyr Antim,

venit în întîmpinarea sa, de credincioşii vasali, preoţii bisericilor, călugări, dregători.

Uscat şi gîrbovit de griji, căit şi îndurerat în aceşti ani de pribegie ai iubitului său stăpîn, gîndind că pricina ticăloasei hiclenii era însăşi nesocotinţa sa, călugărul Paisie întinse mîinile sale osoase, tremurătoare spre binecuvîntarea celuii sosit.

— De acum pot să m-aşez liniştit în mormînt, Măria Ta, căci zăriră ochii mei orbiţi de suferinţă slăvita faţă a celui mai înţelept Basarab! N-am avut decît o mîngîiere în acest răstimp: credinţa ce ţi-o purta cu ardoare cavalerul acela neasemuit, Nan Udobă.

— Mai avem multe de înfăptuit, preaeucernice, înainte de a căuta pacea mormintelor! Iar pentru aceasta, Domnia mea are nevoie de sfatul fiecăruia, bătrîn sau tînăr.

Dangătele clopotelor acoperiră vorbele sale. Domnitorul tresări. Clopotul capelei domneşti pornise cel dintîi, urmat de al Mitropoliei şi de al Sînnicoarei. Ghici cine se afla în clopotniţa Bisericii Domneşti şi se înveseli. Oşteanul Stanciu se preschimbase din nou în clopotar domnesc. Sminteala bănuită de atîţia boieri nu-l schimbase şi el se reîntorsese la firea-i de mai înainte, cînd trăia Costea şi el era un bărbat voios, bun de povestiri şi de încropit cimilituri.

— Să mergem mai întîi la Mitropolie! le strigă Mircea curtenilor.

Porniră într-acolo, în frunte cu Kyr Antim, vlădica, urmaţi de toată suflarea.

✯

Oştirea voievodului Ştibor, împreună cu a banului Ştefan de Losoncz, porni din Argeş la o săptămînă, însoţită de o parte din oastea munteană, în frunte cu marele spătar, spre a lovi cetatea Dîmboviţa, unde se refugiase uzurpatorul. Printre cavaleri se aflau Nan Udobă, Şerban, Călin, Milcul Voicu Dănişor, care primiseră poruncă să treacă munţii după prinderea hiclenilor şi să întoarcă la Argeş familia Domnitorului.

— Un prilej bun pentru cei care au petrecut vremea în cetatea Făgăraşului cu mine, să revadă pe cei dragi, surîse Mircea, pironindu-l pe boierul Şerban care roşi ca o fecioară.

Aşezată pe un loc înalt, în olatul Rucărului, cetatea Dîmboviţei era greu de cucerit, dacă pîrcălabul adunase acolo, din vreme, arme, hrană şi apă, de aceea stăruise Domnitorul ca

voievodul Ştibor să primească în rîndurile oştirii sale şi viteji munteni. Unul dintre aceştia era şi pîrcălabul cetăţii Cîmpulung, care avea să li se alăture la trecerea prin acel oraş.

— Cetatea ne e în drum, nu facem vreun ocol, ca să ajungem la Braşov, îi vorbi Ştibor deschis, mulţumit că îi încredinţa lui însărcinarea de a scăpa Ţara Românească de uzurpator.

Curtenii întrebară ce soarta îl aştepta pe ticălos.

— Domniile voastre ce spuneţi? îi ispiti Domnitorul.

— Securea! rostiră într-un glas.

— Şi pentru uneltitori?

— La fel! strigă logofătul Baldovin.

Mircea îşi netezea barba.

— Domnia mea a socotit altfel... se lăsă o tăcere plină de aşteptare. A fost Vlad Domn al acestei ţări? Sau numai al unor dregători, rob lor şi tronului pe care se aşeza împodobit în straie scumpe, încărcat de nestemate?

— Al dregătorilor hicleni, Măria Ta!

— A vegheat cetăţile noastre, olaturile, sau le-a pus mezat otomanilor: Dobrogea, Dîrstorul, Turnu?

— Cu păgînul s-a însoţit şi împotriva ţării şi a norodului a lucrat!

— Apăi, boieri ai domniei mele, glia strămoşească nu-i vrea pe hicleni! Nici morţi, nici vii! Am hotărît, de aceea, împreuna cu măritul şi credinciosul nostru prieten Ştibor, să-i dăm uzurpatorului pedeapsa cuvenită; la fel slujitorilor săi. Poate că domniile voastre au băgat de seamă că nu m-am aşezat pe tronul acestei Cetăţi de Scaun?

— Ba da şi nici că am zărit pe undeva scaunul basarabesc! strigă mirat logofătul Baldovin.

Domnitorul surîse.

— Un dulgher ciopleşte în locul vulturului cu două capete stema slăvită a Cetăţii Argeş şi a Ţării Româneşti, o năpîrcă... Tronul cu lighioana aceea va lua drumul spre închisorile Transilvaniei.

Îl ascultară din ce în ce mai uimiţi.

— Pe el se va aşeza în fiece zi, pînă la moarte, slujit de curteni, cel care un scaun a rîvnit şi prin muşcătură otrăvită l-a dobindit! Iar hiclenii i se vor închina alesului, pînă vor închide ochii!

— Îi vom străjui bine, nu vă temeţi! rîse Ştibor. Alaiul acesta de ocară se va întregi cu alţi curteni în temniţa care îi aşteaptă, de soiul tîlharilor Bratei şi Subaş.

— De la Cîmpulung va sosi curînd tronul Marelui Basarab. A stat pînă acum acoperit cu o bucată de pluş negru. Îl vom descoperi. N-a fost pîngărit de mîna hicleanului. Acvila Cîmpulungului, scutul Basarabilor, precum şi stema Argeşului[16] ne vor fi îndemn, mereu, a ne strădui spre binele ţării. Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Mişcaţi de vorbele sale, se ridicară cu toţii. Izbucniră urale. Mai la urmă se auzi glasul puternic, limpede, al lui Nan Udobă, repetînd nişte vorbe pe care cu doi ani în urmă, într-o noapte cumplită, le rostise slăvita sa mamă: „Trăiască Domnitorul Mircea, înţelept ca un bătrîn!”

— Grija noastră de acum e să stăruim în dorinţa de a vedea alcătuită Oastea cea Mare. Cîtă vreme Ildîrîm are în mînă Turnu, nici cea mai pufoasă pernă nu va izbuti să odihnească capul domniei mele!

Le vorbi de minunatul loc din vadul Dunării, strîmt şi dăruit cu un ostrov, unde va zidi o nouă cetate de apărare, la miazăzi, Giurgiu.

— Şi spre Brăila o să mai ridicăm o cetate. Ne va fi de folos pentru a opri zelul acelor domnitori moldoveni ce cu ochi sănătoşi vor avea văzul orb pentru slava Moldovei precum Ştefan Muşat! Forum Novum se va chema, adică Cetate Nouă, pînă cînd mulţimea de acolo îi va găsi alt nume, cum se obişnuieşte de la obîrşia acestui neam. Aşa făcură din Campolongo, Cîmpulung, din Castrul Argiş, Castrul lui Negru-Vodă şi din Radu I, Cavalerul Negru. Cum vor face şi din Mircea...

Se opri să rîdă.

— Ei, boierilor, norodul cînd îţi lipeşte porecla n-o mai şterge nici Cel de Sus, darmite vreun grămătic binevoitor!

— Aşa e, Măria Ta! Ticăloasa rubedenie a Basarabilor, Vlad, pomenit va fi, zic eu, cu hiclenia atîrnată de numele ce l-a primit la botez: uzurpatorul!

Oştirea munteană nu întîrzie multă vreme în olatul Rucărului, căci cetatea Dîmboviţa, lovită de Ştibor, nu aşteptă să fie ruinată din pricina puţinilor fugari aciuiaţi acolo. Vlad le

[16] Stemele: Cîmpulungului; Basarabilor; Argeşului

împuiase urechile oştenilor ce o apărau, în frunte cu pîrcălabul, cum că Mircea fusese ucis la Nicopole, iar sultanul împingea cutezanţa pînă acolo încît să dorească şi cuprinderea Ţării Româneşti, lucru ce-i făcuse pe el şi dregători să se refugieze spre miazănoapte, unde aşteptau sprijin moldovean şi polon. În loc de oştiri de ale panilor şi hatmanilor, pîrcălabul văzu cu surprindere că se aşezau pentru a lovi cetatea munteni şi unguri, saşi şi români transilvăneni, veniţi din miazăzi. Porunca uzurpatorului suna aspră: apărare pînă la ultimul oştean! Dregătorii lui nu se dezlipeau de lîngă căpeteniile cetăţii, îmbărbătîndu-le, amintindu-le de faima biruinţei pîrcălabului Dragomir. Prima solie trimisă de Ştibor nu fu primită de Vlad, să nu fie dată în vileag ţesătura înşelăciunii, de aceea cetatea fu lovită necruţător. La căderea nopţii lupta continua. Ştibor făcu un plan de învăluire, apoi trimise, spre dimineaţă, o altă solie, cu Nan Udobă în frunte, la cererea acestuia. Pîrcălabul îl recunoscu de departe şi nu se dumirea de ce nu mai era în slujba lui Vlad. Dete poruncă să fie lăsată solia să-şi spună cuvîntul. De astă dată nu se împotrivi nici uzurpatorul, nădăjduind că va izbuti să-l pedepsească pe hiclean. Pîrcălabul se lămuri iute cum stăteau lucrurile, de la întîiele cuvinte rostite de Nan Udobă.

— Nu se cade, boierule, a-i adăposti în cetatea Dîmboviţei pe vrăjmaşii Domnitorului Mircea! Dacă domnia ta nu vrea să împărtăşească soarta acestor vînduţi către Ildîrîm, îndeplineşte porunca împuternicitului Măriei Sale, voievodul Ştibor al Transilvaniei să-i predai pe fugari! Nu-i aşteaptă nici caznă, nici tăierea capetelor, cum li s-ar cuveni, ci pribegia. La vrerea lui Mireea, Sfatul Ţării a hotărît şi el aşa. Pămîntul străbun nu-i vrea pe hicleni nici morţi, nici vii!

— Tîlharule! se repezi uzurpatorul vînăt de furie, cu sabia scoasă. Ai prădat visteria! Şarpe încălzit la sînul meu! Prefăcutule! Hiară! Cum mi-ai întors binele?

Boierul Şerban sărise sprinten în întîmpinarea lui şi-l silea cu spada să se tragă înapoi. Dar teama să nu li se asprească pedeapsa pe care o credeau neînsemnată îi făcu pe boierii lui Vlad să-l înşface de cîte un braţ. Se zbătea hicleanul ca un smintit în braţele lor, aruncînd blesteme.

Nan Udobă se mulţumi să rîdă. Rîdea din inimă, şi hohotele sale făceau să răsune cetatea, acum prea goală.

———————

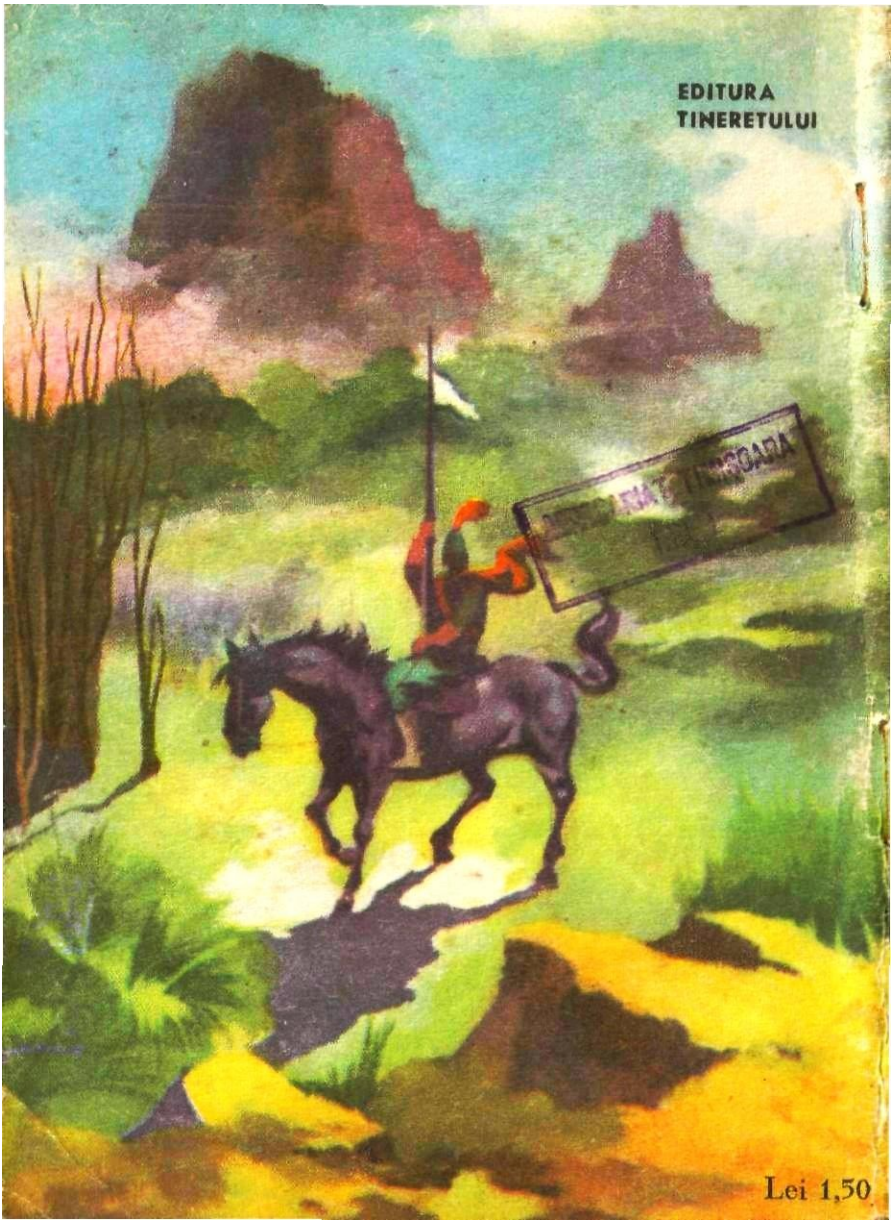
EDITURA
TINERETULUI
Lei 1,50